

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Toistuvaistulon maksukieltojen toimivuus - Case: Helsingin ulosottovirasto

Aro, Marko

2013 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Toistuvaistulon maksukieltojen toimivuus - Case:
Helsingin ulosottovirasto

Marko Aro
Liiketalous
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2013

Marko Aro

Toistuvaistulon maksukieltojen toimivuus - Case: Helsingin ulosottovirasto

Vuosi 2013 Sivumäärä 47

Toistuvaistulon ulosmittaus toimitetaan antamalla velallisen työnantajalle tai muun tulon maksajalle maksukielloksi nimitetty määräys, jossa työnantaja tai muu tulon maksaja veloitetaan pidättämään velallisen toistuvaistulosta ulosottoon menevä osuus. Ulosmittaus, johon liittyy maksukielto, on sekä yleisin että tuottoisin ulosmittauksen muoto ja näin ollen sen toimivuudella on suuri merkitys ulosoton perimistulokseen.

Opinnäytetyön aiheena on toistuvaistulon maksukieltojen toimivuus. Aihe nousi esiin Helsingin ulosottoviraston johdon kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta. Aiheen tutkimattomuus ja Helsingin ulosottovirastoon suunnitteilla oleva organisaatiomuutos antoi syyn tutkia aihetta. Opinnäytetyö koostuu toistuvaistulon maksukiellosta ja maksukieltoprosessista kertovasta osuudesta sekä maksukiellon toimivuutta selvittävästä tutkimusosasta. Ensimmäisen osan tarkoituksena on kertoa, mitä toistuvaistulon maksukiellolla tarkoitetaan ja miten maksukieltoprosessi käytännössä etenee.

Työn tutkimusosassa seuraan Helsingin ulosottoviraston maksukieltojen toimivuutta 1,5 vuoden aikajaksolla. Tutkimusta varten keräsin aineiston Helsingin ulosottoviraston maksukielto-raporteista. Aineiston pohjalta tutkin maksukiellon toimivuuteen vaikuttavia muutoksia ja muutosten yleisyyttä. Lopuksi selvitän vielä maksukiellon toimivuuden taloudellisia vaikutuksia.

Marko Aro

The functionality of prohibition on payments for repetitive income - Case: The enforcement office of Helsinki

Year	2013	Pages	47
------	------	-------	----

The repossession of repetitive income is executed by assigning the debtor's employer a prohibition on payment, which obligates the employer to deduct a certain amount of the debtor's wage, and pay it to the bailiff. The repossession by using a prohibition on payment is the most common and the most profitable way of repossession.

The title of my thesis is the functionality of a prohibition on payments for repetitive income. The theme came to prominence on the basis of the discussions I had with the management of the enforcement office of Helsinki. There was no studies found dealing with the particular theme, and the upcoming organizational change in the enforcement office of Helsinki gave a reason to research the theme. The thesis consists of a section dealing with the meaning of a prohibition of payment and the process behind it, and a research section where I research the functionality of prohibition on payments for repetitive income.

In the research section of my thesis, I follow up the functionality on prohibition of payments in the enforcement office of Helsinki, during a one and a half year time period. I gathered up the material for my research from the enforcement offices' reports of prohibition on payments. On the basis of the material, I searched for changes that have an effect on the functionality of prohibition on payment, and the prevalence of these changes. In conclusion, I clarify the economic effects of the functionality of prohibition on payments.

Keywords: Repossession of repetitive income, prohibition on payment

Lakiluettelo

VJL	Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 1993/57
UK	Ulosottoaari 2007/705
UmenA	Valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä 2007/1322
RL	Rikoslaki 1889/39
VanhentumisL	Laki velan vanhentumisesta 2003/728
	Oikeusministeriön asetus määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa 2012/636

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Johdanto aiheeseen.....	7
1.2	Työn rakenne ja tarkoitus	8
1.3	Tutkimusmenetelmä.....	8
2	Ulosotto.....	10
3	Ulosmittaus.....	11
3.1	Ulosottoeruste ja asian vireilletulo	11
3.2	Ulosmittausjärjestys.....	12
3.3	Pehmeät perintäkeinot.....	13
3.4	Vireilläolon päättyminen.....	15
4	Toistuvaistulon ulosmittaus	16
4.1	Toistuvaistulon käsite	16
4.2	Maksukielto.....	17
4.2.1	Tulopohjan laskeminen.....	18
4.2.2	Säännönmukaisesti ulosmitattava määrä	19
4.3	Joustot säännönmukaisesta ulosmittauksesta.....	21
4.4	Keinot toistuvaistulon ulosmittauksen välttelyä vastaan	22
5	Maksukieltojen toimivuus Helsingin ulosottovirastossa	23
5.1	Maksukieltojen seuranta	23
5.2	Maksukieltojen toimivuus	24
5.2.1	Aineiston kerääminen	24
5.2.2	Seurantajakson aikana poistuneet maksukiellot	26
5.2.3	Syyt maksukiellon poistumiseen: ulosottoasiat ei maksettu.....	27
5.2.4	Maksukieltojen toimivuus	29
5.3	Maksukiellon toimivuuden vaikutukset	32
6	Yhteenveto	34
	Lähteet	37
	Kuviot.....	38
	Taulukot	39
	Liitteet.....	40

1 Johdanto

1.1 Johdanto aiheeseen

Palkan ja muun toistuvaistulon ulosmittaus suoritetaan antamalla velallisen työnantajalle tai muulle toistuvaistulon maksajalle maksukielto, jossa työnantaja tai muu tulon maksaja velvoitetaan pidättämään velallisen toistuvaistulosta tietty summa ja tilittämään se ulosottoon. Maksukiellossa ilmoitettu ulosottoon maksettava summa lasketaan tietyn kaavan mukaan. Summaan vaikuttavat progressiivisesti pääasiassa velallisen tulot ja hänen elatuksensa varassa olevien henkilöiden lukumäärä. Velallisen tuloilla ja elatuksen varassa olevilla henkilöillä on näin suoranainen merkitys maksukiellolla ulosmitattavaan määrään. Velalliselle jätetään aina tietty osuus tuloista toimeentuloa varten, eikä tätä niin sanottua suojaosuutta saa ulosmitata.

Maksukieltoprosessi ei pääty siihen, kun ulosottomies on lähettänyt palkan tai muun toistuvaistulon maksajalle maksukiellon, vaan maksukieltoja joudutaan seuraamaan säännöllisesti. Velallisen elämäntilanteessa tai työsuhteessa voi tapahtua muutoksia, jotka vaikuttavat merkittävästi maksukieltoon. Jos maksukiellon perusteena olevat merkitykselliset olosuhteet muuttuvat, ulosottomiehen tulee muuttaa maksukieltoa antamalla toistuvaistulon maksajalle uusi maksukielto. Näin menetellään esimerkiksi, jos velallisen suojaosuus muuttuu tai maksukiellossa ilmoitettu ulosmitattava määrä pienennetään toistaiseksi. Uusi maksukielto korvataan tällöin lähettämällä toistuvaistulon maksajalle uusi maksukielto, jolloin myös vanha maksukielto perutaan. Velallisella ja työnantajalla on tietyt lain määrittelemät velvollisuudet ilmoittaa maksukieltoon vaikuttavista oleellisista muutoksista. Ulosottoa välttelevät velalliset voivat kuitenkin yrittää kiertää ulosmittausta erilaisin keinoin, ja työnantajat eivät aina ilmoita syystä tai toisesta maksukieltoon oleellisesti vaikuttavista muutoksista. Jää suurelta osin ulosottoviranomaisen tehtäväksi valvoa maksukiellon toimivuutta. Maksukieltoja seuraamalla ulosottomies pysyy ajan tasalla maksukieltoon vaikuttavista muutoksista ja maksukiellon toimivuudesta. Maksukielto toimii, jos sillä pystytään ulosmittaamaan velalliselta lainmukainen summa ulosottoon tai velallinen saa ulosottoasiat maksettua. Maksukieltojen seurannalla pyritään mahdollisimman hyvään perimistulokseen.

Suoritin vuonna 2011 kolmen kuukauden mittaisen työharjoittelun Helsingin ulosottovirastossa. Harjoittelujakson aikana pääsin seuraamaan yhden kihlakunnanulosottomiehen laatimia maksukieltoja. Seurannassa etsin, onko velallisen elämäntilanteessa tapahtunut maksukieltoon vaikuttavia muutoksia ja kertyykö maksukiellolla säännöllisesti kertymiä ulosottoon. Tämän lisäksi selvitin nouseeko velallisen kokonaisvelan saldo ulosmittauksesta huolimatta. Käytännössä seurasin maksukieltojen toimivuutta. Seurannan perusteella löytyi paljon muutoksia, joita ei ollut huomioitu, ja sain tuolloin ajatuksen tutkia aihetta myöhemmin myös opinnäytetyönä.

1.2 Työn rakenne ja tarkoitus

Opinnäytetyössäni keskityn vain palkan ja muun toistuvaistulon ulosmittaukseen ja tämän yhteydessä käytettävään maksukieltoon. Aiheena on toistuvaistulon maksukieltojen toimivuus. Opinnäytetyö koostuu toistuvaistulon maksukiellosta ja maksukieltoprosessista kertovasta osuudesta sekä maksukiellon toimivuutta selvittävästä tutkimusosasta. Ensimmäisen osan tarkoituksena on kertoa, mitä toistuvaistulon maksukiellolla tarkoitetaan ja miten maksukieltoprosessi käytännössä etenee. Aihetta tarkastelen pääosin oikeuskirjallisuuden ja nykyisen lainsäädännön pohjalta. Käytän työssäni lähteinä suurelta osin ulosottokaaren (705/2007) säädöksiä sekä ulosottoa käsittelevää oikeuskirjallisuutta. Tein tutkimustyötä osin Helsingin ulosottovirastossa, mikä antoi myös mahdollisuuden keskustella ulosottoviraston henkilökunnan kanssa, kuinka maksukieltoprosessi käytännössä etenee.

Työn tutkimusosassa seuraan Helsingin ulosottoviraston maksukieltojen toimivuutta 1,5 vuoden aikana. Tutkimuksen aihe nousi esiin jo harjoittelujakson aikana, mutta tarkennusta aiheeseen sain Helsingin ulosottoviraston toimistopäällikön sekä johtavan voudin kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta. Aiheen tutkimattomuus ja Helsingin ulosottovirastoon suunnitellaan oleva organisaatiomuutos antoivat syyn tutkia aihetta. Tutkimus pyrkii antamaan ulosottovirastolle uutta tietoa toistuvaistulon maksukieltojen seurantaprosessin kehittämiseksi. Tutkimus antaa myös viitteitä, voisiko maksukieltojen toimivuutta parantaa tiheämmällä seurannalla vai onko vastaavasti maksukieltoja seurattu liian suurilla resursseilla. Toistuvaistulon maksukielloista tehtyä aikaisempaa tutkimusta ei myöskään Linda- ja Theseus - tietokantojen perusteella löytynyt.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusstrategia on tutkimuksen menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuus. Se ohjaa tutkijaa valitsemaan, millä menetelmällä tutkimuksessa edetään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 123.) Opinnäytetyön tutkimus on tyypiltään kuvaileva tutkimus. Siinä on tarkoituksena kuvata ilmiön luonnetta, yleisyyttä ja muita tunnuspiirteitä niin, että kohteeseen liittyvät tosiasiat ja tunnuspiirteet kuvataan mahdollisimman todenmukaisesti ja tarkasti. (Kuvaileva tutkimus 2013.)

Tutkimuksellisenä lähestymistapana on tapaustutkimus. Tämä sopii aiheeseen parhaiten, koska siinä ei pyritä yleistettävyyteen, vaan ymmärtämään ja tulkitsemaan syvällisesti yksittäistä tapausta. (Tapaustutkimus 2013.) Tapaustutkimukselle on myös ominaista, että aihe on suppea ja sitä pyritään selvittämään suurella muuttujien määrällä. (Kuvaileva tutkimus 2013.)

Tutkimuksen case-organisaatio on Helsingin ulosottovirasto, ja tutkittavana ilmiönä on toistuvaistulon maksukieltojen toimivuus. Tutkimusta ei voi yleistää kaikkia ulosottovirastoja koskeväksi tutkimukseksi, koska se käsittää vain yhden ulosottoviraston perintäosaston maksukiellot. Tutkimus antaa uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä Helsingin ulosottovirastolle, ja tutkimusta varten kerätyn aineiston pohjalta virasto voi tutkia maksukieltojen toimivuutta laajemmin. Tutkimus antaa myös viitteitä ilmiön laajemmasta yleisyydestä sekä tunnuspiirteistä.

Aineiston hankinnan kannalta on tärkeää, miten tutkittavat valitaan sekä millä aikajaksolla aihetta tutkitaan. (Hirsjärvi ym. 2004, 166.) Tutkimusta varten valitaan otos tietystä perusjoukosta. Otanta voidaan suorittaa satunnaisena tai suunnitelmallisena otantana. Otoksen koko sekä otostapa vaikuttavat tutkimuksen tarkkuuteen. (Hirsjärvi ym. 2007, 175.)

Aineiston tutkimusta varten keräsin itse, koska valmiita tilastoja tutkittavasta aiheesta ei ole. Tutkimusta varten sain Helsingin ulosottovirastolta yhden perintäosaston maksukielto raportit tarkasteltavaksi. Tämä otos vastaa noin 10 % viraston maksukielloista, joka tarkoittaa yhteensä 1555 maksukieltoa. Otoksessa on yhteensä kahdeksan kihlakunnanulosottomiehen maksukiellot. Otoksen koko on melko suuri ja antaa tarvittavan aineiston tutkimukselle. Seuranta-jaksoksi sovittiin Helsingin ulosottoviraston johdon kanssa 1,5 vuotta. Seurantajakson tulee olla vähintään vuosi, jotta tutkimusta varten saa tarvittavan pohjan. Maksukieltojen toimivuutta tarkastelin kuuden kuukauden välein, niin että aloitin vuoden 2012 tammikuusta ja lopetin vuoden 2013 kesäkuuhun.

Selvitin aluksi kertyykö maksukiellosta suorituksia ulosottoon. Maksukielto raportteja ei saa viedä viraston ulkopuolelle, joten keräsin aineiston tältä osin Helsingin ulosottovirastossa. Vertasin otoksen jokaista maksukieltoa eri ajankohtina ja merkitsin havaitsemiani muutokset. Jos maksukielto ei toistunut puolen vuoden päästä, tein siitä merkinnän. Merkitsin myös, jos maksukielloilta ei kerry saatavia ulosottoon. Käsittelin maksukieltoja aluksi jakamalla ne joko toimiviksi tai toimimattomiksi. Maksukielto ei toimi halutulla tavalla, jos siitä ei kerry suorituksia tai suorituksia kertyy epäsäännöllisesti. Maksukielto on toimiva, kun siitä kertyy säännöllisesti suorituksia tai kun se päättyy siihen, että velallinen saa ulosotossa olevat asiat maksetuksi.

Tutkimuksessa pyrin kartoittamaan, kuinka usein erilaisia muuttujia maksukielto toimivuuden kannalta tapahtuu. Maksukielto raporttien käsittelyn jälkeen tutkin havaitsemiani muutoksia ulosoton tietojärjestelmästä viraston henkilökunnan avustuksella. Erilaisia muuttujia maksukielto toimivuuden kannalta olivat esimerkiksi, kun velallisen työsuhte päättyi, velallisen tulot alittivat suojaosuuden tai asian määräaika päättyi. Näissä tapauksissa maksukiellosta ei kertynyt suorituksia ulosottoon. Selvitin myös vastaavasti, kuinka usein maksukielto päättyi siihen, että velallinen sai ulosotossa olevat asiat maksettua.

Valmiit aineiston sopivat vain harvoin sellaisinaan käytettäviksi tutkimuksessa. Tämän vuoksi aineistoa on usein muokattava tutkimukselle sopivaan muotoon. (Hirsjärvi ym. 2007, 181.) Kerätystä aineistosta karsin pois maksukiellot, joita en voinut seurata kyseisellä aikavälillä. Tällaisia olivat maksukiellot, joissa velallinen on vaihtunut toisen ulosottomiehen hoidettavaksi. Poistin aineistosta myös aikajakson viimeisessä maksukieltoraportissa uutena maksukieltona tulleet maksukiellot.

Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa havaintoaineisto perustuu määrälliseen ja numeeriseen mittaamiseen. (Hirsjärvi ym. 2007, 136.) Siinä on keskeistä muodostaa muuttujista tilasto tai taulukko aineiston käsittelyä varten. Aineistosta tehdään siten päätelmiä tilastolliseen analysointiin perustuen. (Hirsjärvi ym. 2004, 131.)

Kerätystä aineistosta muodostin tilaston, jonka avulla tutkin erilaisten muuttujien ilmenemistä tutkittavan seurantajakson aikana. Muuttujat lokeroin maksukiellon toimivuuden kannalta positiivisiin ja negatiivisiin muuttujiin. Maksukiellon toimivuuden kannalta on positiivista, että velallinen saa ulosotossa olevat asiat maksetuksi tai maksukiello säilyy säännöllisesti kertyvänä tutkittavan ajanjakson ajan. Sen sijaan negatiivisina muuttujina tilastoin tapaukset, joissa maksukiello päättyi työsuhteen päättymiseen tai maksukiellosta ei kertynyt suorituksia ulosottoon.

Aineiston analysoinnin jälkeen tutkimus ei ole vielä valmis, vaan tuloksia olisi selitettävä ja tulkittava. Tämä tarkoittaa muun muassa aineiston analyysissä esiin nousevien merkitysten pohdintaa. (Hirsjärvi ym. 2004, 213.) Aineiston analysoinnin yhteydessä selvitin erilaisten muuttujien vaikutusta maksukiellon toimivuuteen. Aineiston pohjalta pyrin muodostamaan käsitystä siitä, miten usein ja minkä laatuista muutoksia maksukiellon ”elinkaaren” aikana tapahtuu. Pohdin myös, onko maksukiellojen seuranta toteutettu virastossa riittävästi ja olisiko joitain tiettyjä muuttujia syytä seurata useammin tai harvemmin. Lopuksi tarkastelin vielä maksukiellon toimivuuden vaikutuksia taloudellisesta näkökulmasta.

2 Ulosotto

Suomessa on 22 ulosottopiiriä, joiden toimialueena on yksi tai useampi kunta. Ulosottotehtäviä hoitavat paikalliset ulosottomiehet, joihin lukeutuu johtavat voudit, kihlakunnanvoudit ja Ahvenanmaan maakunnanvouti. Heidän apunaan toimivat kihlakunnanulosottomiehet ja Ahvenanmaalla maakunnan ulosottomiehet, jotka hoitavat suurimman osan käytännön perintätehtävistä. Ulosottomiesten lisäksi ulosottovirastossa työskentelee toimistohenkilökuntaa, jotka avustavat myös osittain ulosottomiesten toimintaa.

Ulosoton tehtävänä on velallisen laiminlyödyn velvoitteen täytäntöönpano. Useimmiten on kyse palkan tai muun toistuvaistulon perinnästä, jossa velallisen tuloja ja omaisuutta ulosmitataan, kunnes ulosotossa oleva velka tulee maksetuksi. (Koulu & Lindfors 2009, 199.) Ulosoton tehtävänä on palvella sekä ulosoton hakijan että velallisen etua. Tehtävä toteutuu lainmukaisella ja ripeällä toiminnalla, jossa pyritään myös palauttamaan velallisen maksukyky. (Helsingin ulosottoviraston vuosikertomus. 2012) Ulosottoviranomaisille kuuluvat tämän lisäksi häätöjen, tuomioistuinten määräämien takavarikkojen sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien päätösten täytäntöönpano.

Oikeus toteutuu ulosotossa oikeana perimistuloksena. Tämä edellyttää velallisen ulosmittauskelpoisen tulon tai omaisuuden saamista kattavasti ja reaaliaikaisesti täytäntöönpanotoimenpiteiden kohteeksi. Oikea perimistulos saadaan aikaan oikein suhteutetuilla kustannuksilla aiheuttamatta asianosaisille tarpeetonta haittaa. Tämä edellyttää myös asianmukaista velalisselvitystä ja toiminnan reaaliaikaisuutta, johon pyritään muun muassa maksukiellon seurannalla. (Helsingin ulosottoviraston vuosikertomus 2012, 1.)

Ulosoton vaikuttavuutta kuvaa parhaiten rahamääräinen perimistulos. Se on kasvanut vuodesta 2009 vuoteen 2012 merkittävästi, lähes 50 %. Perimistulokseen vaikuttavat vireille tulleiden ulosottoasioiden määrä ja laatu, velallisen maksukyky sekä ulosoton toiminnan tehokkuus. Suuria muutoksia ei ole kyseisellä aikavälillä tapahtunut vireille tulleissa asioissa eikä velallisen maksukyvyssä. Sen sijaan ulosoton toiminnan tehokkuutta on parannettu merkittävästi, minkä seurauksena velallisen maksukyky ja ansaintakyky pystytään selvittämään entistä tehokkaammin. (Helsingin ulosottoviraston vuosikertomus 2012, 2-3.)

3 Ulosmittaus

3.1 Ulosottoperuste ja asian vireilletulo

Ulosottoasian vireilletulo ja täytäntöönpano edellyttävät, että hakijalla on ulosottoperuste. Ulosottokaassa (705/2007) luetellaan ulosottoperusteeksi soveltuvat asiakirjat, joissa vastaajalle on asetettu maksuvelvoite tai turvaamistoimi. Useimmiten ulosottoperusteena on tuomioistuimen riita- tai rikosasiassa antama tuomio, tuomioistuimen antama turvaamistoimipäätös tai elatusapusopimus. (UK 2:2) Ulosottoasian vireilletulo vaatii siis aina tuomioistuimen tai muun laissa määritellyn virallisen päätöksen. Ulosottokaassa (705/2007) säädetään ulosottomiehen velvollisuudesta tarkistaa ulosottoperusteen lainvoimaisuus sekä selvittää asianosaisilta, jos tästä on epäselvyyttä. (UK 2:1)

Tavallisesti ulosottoperusteen määräaika on 15 vuotta. Tämä koskee asioita, joissa luonnolliselle henkilölle on asetettu maksuvelvoite. Määräaika lasketaan siitä, kun tuomio tai muu

ulosottoperuste on annettu. Määräajan päätyttyä palkkaa tai muuta toistuvaistuloa ei voida enää ulosmitata. Jos velkojana on luonnollinen henkilö tai korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun, määräaika on kuitenkin 20 vuotta. (UK 2:24:1) Asioissa, joissa on asetettu maksuvelvoite yritykselle tai muulle oikeushenkilölle, ulosottoperusteen määräaika sen sijaan ei ole.

Velkoja voi hakea tuomioistuimelta ulosottoperusteen määräajan jatkamista enintään 2 vuoden kuluttua ulosottoperusteen määräajan päättymisestä. Määräajan jatkamista voi hakea, jos velallinen on kätkenyt tai lahjoittanut omaisuuttaan, lisännyt perusteettomasti velkojensa määrää, salannut tai antanut vääriä tietoja taloudellisesta asemastaan tai muilla selvästi sopimattomilla toimilla järjestellyt taloudellista asemaansa velkojien vahingoksi. Tuomioistuin voi määrätä ulosottoperusteen määräajan jatkumaan enintään kymmeneksi vuodeksi alkuperäisen määräajan päättymisestä alkaen. (UK 2:26)

Ulosottoperusteen määräaika koskevien säädösten lisäksi ulosottoasian täytäntöönpanoa koskee velan vanhentumisaika, joka on viisi vuotta ulosottoperusteen syntymisestä. (VanhentumisL 13 § 2) Jos velan vanhentumista ei tässä ajassa katkaista, se ei ole enää täytäntöönpanokelpoinen ulosotossa. Velan vanhentuminen katkeaa, kun velkoja muistuttaa velallista veloistaan, panee vireille velkaa koskevan ulosottoasian, nostaa kanteen velan perimiseksi tai kun velallinen tunnustaa velan maksamalla tai sopimalla maksujärjestelyistä. (VanhentumisL 10 § ja 11 §)

Ulosottoa haetaan kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella, jossa hakija ilmoittaa hakemansa saatavat sekä muut täytäntöönpanoa varten tarvittavat tiedot. (UK 3:1) Hakemukseen on myös liitettävä ulosottoperuste, joka antaa oikeuden ryhtyä täytäntöönpanotoimiin. Ulosottoasia tulee vireille hakemuksen saavuttua ulosottovirastoon. Kun hakemus on saapunut vastaavalle ulosottomiehelle, vastaajalle on viipymättä annettava vireilletuloilmoitus, jossa velalliselle ilmoitetaan häntä koskevista asioista ulosotossa sekä annetaan maksukehoitus. (UK 3:33) Ulosoton hakija voi hakea hakemuksella normaalia ulosottoa tai niin sanottua suppeaa ulosottoa, joka on normaalia ulosottoa yksinkertaisempi ja helpompi täytäntöönpanotapa. (Linna. 2008, 106.) Normaalisissa ulosotossa voidaan ulosmitata velallisen kaikkea ulosmittauskelpoista omaisuutta. Suppeassa ulosotossa ulosmittaus rajoittuu vain omaisuuteen, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Suppeassa ulosotossa ulosmitataan ainoastaan velallisen toistuvaistuloa, jonka lisäksi voidaan ulosmitata velallisen pankkitilillä olevat varat sekä veronpalautus. (UK 3:105.2)

3.2 Ulosmittausjärjestys

Ulosmittauksen kohteena voi olla velallisen varat, rahat, esine tai oikeus. (UK 4:8) Ulosotto-kaaressa (705/2007) säädetään velallisen irtaimen omaisuuteen liittyvistä ulosmittauskielloista. Ensisijaisesti ulosmittaus kohdistetaan velallisen pankkitilillä oleviin varoihin, jonka jälkeen velallisen rahasaataviin, veronpalautukseen, eläkkeeseen sekä muuhun toistuvaistuloon. (UK 4:24) Ensimmäisenä ulosmittaus kohdistetaan pankkitilillä oleviin varoihin. Periaatteena on, että velalliselle aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa ulosmittauksesta ja ulosmittausprosessi voitaisiin toimittaa mahdollisimman taloudellisesti. Palkan sekä muun toistuvaistulon ulosmittauksesta lisää luvussa 4.

Toistuvaistulon jälkeen ulosmittaus kohdistetaan velallisen irtaimen omaisuuteen. Ulosotto-kaaressa (705/2007) säädetään ulosmittauskielloista velallisen irtaimen omaisuuteen liittyen. (UK 4:16-19) Ulosmittausta ei enää nykyään kohdisteta velallisen sohvaan tai muuhun suhteellisen arvottomaan omaisuuteen, vaan ulosmitattavan omaisuuden arvon tulisi olla sekä velan maksun että ulosmittauskustannusten kannalta sopiva. Velallisen irtaimesta omaisuudesta ei saa ulosmitata osia, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden. Tällaista irtainta omaisuutta on esimerkiksi traktoriin kuuluva kauha tai muu vastaava irtaimisto. Sen sijaan traktori ja siihen kuuluva kauha voidaan ulosmitata yhtenä kokonaisuutena. Myöskään velallisen henkilökohtaista irtainta omaisuutta, kuten kihlasormus, ei saa ulosmitata. Ulosmittauskelpoista irtainta omaisuutta ovat esimerkiksi auto, vene tai muu suhteellisen arvokas omaisuus. Myöhemmin ulosmitattu irtain omaisuus muutetaan myymällä rahaksi.

Irtaimen omaisuuden jälkeen ulosmittaus kohdistetaan velallisen kiinteään omaisuuteen, kuten varasto tai muu rakennus, jota velallinen ei tarvitse toimeentuloaan varten. Vasta viimeiseksi ulosmittaus kohdistetaan velallisen asuntoon ja liike- tai elinkeinotoiminnan kannalta välttämättömään omaisuuteen. (UK 4:24) Ulosotto-kaaressa (705/2007) säädetään erikseen velallisen vakituisen asunnon ulosmittauksesta. Tämän mukaan vakituinen asunto voidaan ulosmitata ilman velallisen suostumusta vain painavasta syystä. (UK 4:25)

Kyseisestä ulosmittausjärjestyksestä voidaan poiketa, jos asianosaiset sopivat niin. Velallinen voi esimerkiksi tarvita autoa, joka olisi ulosmittausjärjestyksen alkupäässä. Jos ulosmitattava määrä saadaan ulosmitattua esimerkiksi ulosmittaamalla traktori kauhoineen ja asianosaiset suostuvat tähän, voidaan ulosmittausjärjestyksestä poiketa. Velallinen voi osoittaa ulosmitattavaksi omaisuutta, jonka ulosmittaus ei ole kiellettyä. Tämän lisäksi ulosmittausjärjestyksestä voidaan poiketa, jos omaisuuden muuttaminen rahaksi on vaikeaa, kertymä on todennäköisesti huono tai omaisuus on jo aiemmin ulosmitattu. (UK 4:25)

3.3 Pehmeät perintäkeinot

Ulosottoasian ollessa vireillä velallinen voi suorittaa velan maksua myös vapaaehtoisesti muuten kuin ulosmitattuna. Velallinen voi maksaa velkaa ohimaksulla suoraan velkojalle tai maksaa sen vapaaehtoisesti ulosottomiehelle. (Koulu & Lindfors 2009, 265.) Ulosottokaareissa (705/2007) on nimetty myös niin sanottuja pehmeitä perintäkeinoja, joilla pyritään edistämään velallisen omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta. (UK 1:19) Maksukehotus ja maksuaika ovat keinoja saada suoritus ilman ulosmittausta tai muita täytäntöönpanotoimia. Maksukehotus annetaan velalliselle asian vireilletuloilmoituksessa. (UK 3:33) Maksukehotusta käytetään eräänlaisena viimeisenä mahdollisuutena maksaa laiminlyöty velvoite omaoimisesti ulosottoon. Maksukehotuksessa velalliselle ilmoitetaan viimeinen maksupäivä, jolloin velallisen on viimeistään suoritettava hakijan saatava ulosottomiehelle. (UK 4:5:1) Jos velallinen maksaa saatavan maksupäivään mennessä, velalliselle ei tule ulosottorekisterimerkintää, eikä hän näin ollen ”menetä luottotietojaan”. (Linna 2008, 102.)

Velallinen voi vielä maksukehotuksessa ilmoitetun maksuajan lisäksi pyytää ulosottomieheltä maksuaikaa, jonka ulosottomies saa myöntää velalliselle erityisestä syystä. Syynä voi olla esimerkiksi velallisen sairastuminen tai jääminen työttömäksi. Pitää kuitenkin olla todennäköistä, että velallinen maksaa velan maksuaikaa saatuaan ja hänen taloudellinen tilanteensa tulee kohentumaan lähitulevaisuudessa. (Linna. 2008, 102.) Maksuaikaa voidaan antaa enintään kolme kuukautta maksukehotukseen merkitystä maksupäivästä laskettuna. Velkojan suostumuksella maksuaikaa voidaan pidentää kuuteen kuukauteen. (UK 4:6) Jos velallinen ei maksa annetun maksuajan puitteissa ilmoitettua saatavaa ulosottoon, ryhdytään asiassa täytäntöönpanotoimiin. (Linna 2008, 103.)

Säännönmukainen ulosmittaus suoritetaan ensisijaisesti palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittauksella, jossa ulosmittauskeinona käytetään yleisesti maksukieltoa. Voidaan myös sopia velallisen kanssa maksusuunnitelmasta, joka korvaa palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittauksen. (UK 4:59) Tämä on ulosottomiehen vahvistama suunnitelma, jonka mukaan velallinen lyhentää omaoimisesti ulosotossa olevaa velkaa. Maksusuunnitelman mukainen ulosottoon maksettava määrä vastaa pääsääntöisesti sitä määrää, joka häneltä voitaisiin muuten ulosmitata palkasta tai muusta toistuvaistulosta maksukiellolla. Maksusuunnitelmaa voidaan näin käyttää vaihtoehtoisena niin sanotusti pehmeänä perimiskeinona. Kaikissa tapauksissa maksusuunnitelmaa ei kuitenkaan voida vahvistaa, vaan sen edellytyksenä on, että velallinen tekee uskottavaksi ulosottomiehelle kykenevänsä suorittaa maksusuunnitelman mukaiset maksut. Velallisen luotettavuutta arvioidaan erityisesti hänen aikaisemman maksukäyttäytymisensä perusteella. Jos velallinen ei noudata maksusuunnitelmaa ilman hyväksyttävää syytä, ulosottomies voi määrätä maksusuunnitelman raukeamisesta. Tämän jälkeen ulosmittaus kohdistetaan velallisen palkkaan tai muuhun toistuvaistuloon ja ulosmittaus suoritetaan yleisesti maksukiellolla. (Koulu & Lindfors 2009, 265-266.)

Maksusuunnitelman yhteydessä voidaan suorittaa niin sanottu turvaava ulosmittaus, jossa velallisen muuta omaisuutta kuin palkkaa ulosmitataan ilman, että tarkoituksena on omaisuuden saattaminen myyntiin ja tilitykseen. Jos velallinen ei noudata maksusuunnitelmaa, turvaavalla ulosmittauksella ulosmitattu omaisuus voidaan myydä. (Koulu & Lindfors 2009, 265.)

Maksusuunnitelman lisäksi säännönmukaisesta ulosmittauksesta voidaan poiketa maksusopimuksella, joka on vapaampi keino sopia ulosotossa olevien saatavien maksusta. Siinä asianosaiset voivat sopia velan maksuun liittyvistä asioista tietyin rajoittein ja edellytyksin. Maksusopimuksessa voidaan poiketa säännönmukaisesta ulosmittauksesta niin, että velallinen maksaa säännönmukaista suuremman tai pienemmän summan tai ulosmittauksen kestoa rajoitetaan. On myös mahdollista sopia suoritusten kohdentamisjärjestyksestä velkojan saataville. Velalliselle on kuitenkin aina jätettävä hänen lainmukainen suojaosuutensa, eikä sopimus saa olla millään tavalla kohtuuton. Jos saatavalla on useampi velkoja, edellyttää maksusopimus kaikkien velkojien suostumusta. Ulosottomies voi purkaa maksusopimuksen, jos toinen osapuoli on olennaisesti laiminlyönyt sopimusta, velallisen palkka on ulosmitattu muusta saatavasta tai muusta perustellusta syystä. (Koulu & Lindfors 2009, 267-268.)

3.4 Vireillälöön päätyminen

Maksuvelvoitetta koskevan ulosottoasian vireillälöön päätyy viimeistään ulosottooperusteen määräajan kuluttua umpeen. (UK 2:27:1) Muussa tapauksessa asian vireillälöön päätyy, kun ulosottomies tilittää kertyneet varat hakijalle lopputilityksessä tai ulosottoasia päättyy esteeseen. (UK 3:94) Ulosottomiehen on annettava vireillälöön päättymisestä velallisen tai velkojan pyynnöstä todistus. (UK 2:28:2)

Jos saatavaa ei saada täysin perittyä, ulosottoasia päättyy varattomuusesteeseen, tai jos velallisen olinpaikasta ei ole tietoa, merkitään asia päättyneeksi varattomuus- ja tuntemattomuusesteeseen. Tässä tapauksessa ulosottomies palauttaa ulosottoasiat takaisin velkojille. Ulosoton hakijalle on tässä tapauksessa annettava estetodistus päättymisen syystä, jolloin myös asian vireillälöön päättyy. (UK 3:95) Estetodistukseen merkitään perityt varat ja perimättä jääneet varat sekä onko saatava rekisteröity passiivisaatavaksi. (UK 3:100)

Asia voidaan hakijan pyynnöstä merkitä ulosottorekisteriin passiivisaatavaksi, jolloin ulosottomies ei ole velvollinen etsimään omaisuutta perittäväksi, mutta jos ulosmittauskelpoista omaisuutta löytyy, se tulee ulosmitata passiivisaatavan suorittamiseksi. (UK 3:103) Passiivisaatavan rekisteröinti on voimassa kaksi vuotta estetodistuksen päivämäärästä. (UK 3:102:2) Hakija voi halutessaan hakea jo ulosottohakemuksessa asianmerkitsemistä passiivirekisteriin. Asian merkitseminen passiivisaatavaksi ei jatka ulosottoasian vireillälöön. (UK 3:102:1)

Ulosottomies lähettää varattomiksi toteamistaan velallisista tiedot luottotietorekisterien pitäjille. Tiedot lähetetään myös niistä velallisista, joiden maksujen perimiseksi ei ole suppeassa ulosotossa löytynyt riittävästi ulosmittattavaa tuloa tai omaisuutta. Jos ulosottoimenpide on muuten ollut aiheeton, tieto varattomuudesta poistetaan kokonaan luottotietorekistereistä. Samoin menetellään, jos velallinen maksaa velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa. Jos muu kuin suppeassa ulosotossa ollut velka maksetaan, siitä ilmoitetaan luottotietorekisterien pitäjille velallisen pyynnöstä. (UK 1:32)

Vuoden 2012 huhtikuusta lähtien myös pitkäkestoinen ulosotto on aiheuttanut maksuhäiriömerkinnän luottotietorekisteriin. Ulosottoviranomainen lähettää tiedon luottotietoyhtiölle, kun velallisen palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon ulosmittaus tai sen sijaan tehty maksusuunnitelma on ollut voimassa viimeksi kuluneen kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajan. (UK 1:32) Tällä tavoin myös muut kuin varattomaksi todetut velalliset voivat saada maksuhäiriömerkinnän.

4 Toistuvaistulon ulosmittaus

4.1 Toistuvaistulon käsite

Ulosotossa palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä sovelletaan varsinaisen palkan lisäksi myös muuhun velalliselle maksettavaan toistuvaistuloon. (Koulu & Lindfors 2009, 257.) Velalliselle maksettavan tulon nimikkeellä ei niinkään ole merkitystä tulon ulosmittattavuuden kannalta. Merkitystä on sen sijaan, minkä luontoista tulo on. Toistuvaistulon ulosmittaus on yleisin sekä tuottoisin ulosmittauksen muoto. Vuonna 2012 Helsingin ulosottoviraston perintäkertymistä 35 % kertyi palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittauksella. (Helsingin ulosottoviraston vuosikertomus 2012, 4.)

Palkan ja muun toistuvaistulon käsite on laaja. Ulosottokaaren (705/2007) mukaan palkalla tarkoitetaan kaikenlasta palkkaa, palkkiota, luontaisetua ja muuta etuutta, joka saadaan työ- tai virkasuhteessa. (Linna & Leppänen 2007, 232.) Palkan käsite ulosotossa vastaa suurilta osin palkan käsitettä veron ennakoperinnässä, jonka säädösten mukaan palkalla tarkoitetaan myös erilaisia työssä tai virkasuhteessa saatuja palkkioita ja etuuksia. (Linna & Leppänen 2007, 233.) Palkkaa koskevia säännöksiä sovelletaan palkan lisäksi myös ulosmittauskelpoiseen eläkkeeseen sekä sairauspäivärahaan ja muihin palkan sijasta maksettaviin toimeentuloetuuksiin ja korvauksiin. Esimerkiksi niin sanottu ansaintaeläke, ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, sairauspäiväraha, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä ansionmenetyksestä maksettava vahingonkorvaus ulosmitataan kuten palkka. (Linna & Leppänen 2007, 234.) Sen sijaan veronpalautus ja eräät etuudet voidaan ulosmitata kokonaisuudessaan. Tällaisia etuuksia ovat

esimerkiksi työnantajan myöntämä etuus, jonka arvo perustuu pörssinoteeraukseen tai sattumanvaraiseen seikkaan. (Linna & Leppänen 2007, 236.)

Ulosottokaarella (705/2007) on säädetty ulosmittauskielloista eräille tulolajeille. Ulosmittauskielloilla turvataan velallisen perus toimeentulo. Palkan ulosmittausta koskevia säädöksiä ei voida soveltaa eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla myönnettyyn avustukseen tai kustannusten korvaukseen eikä henkilövahingosta suoritettavaan korvaukseen. (UK 4:19) Myöskään muussa laissa ulosmittauskelttomiksi säädettyä kansaneläkettä ja työttömän peruspäivärahaa ei voida ulosmitata. Kyseiset saamiset otetaan kuitenkin huomioon velallisen tulopohjaa laskettaessa. (Linna & Leppänen 2007, 234-235.)

4.2 Maksukielto

Toistuvaistulon ulosmittaus toimitetaan antamalla velallisen työnantajalle tai muun tulon maksajalle maksukielloksi nimitetty määräys, jossa työnantaja tai muu tulon maksaja veloitetaan pidättämään velallisen toistuvaistulosta ulosottoon menevä osuus. (Koulu & Lindfors 2009, 199.) Maksukiellossa ilmoitetaan ulosmitattu saatava, tarpeelliset tiedot maksukiellon saajasta, maksukiellon voimassaoloaika sekä muut maksukiellon maksajalle oleelliset tiedot. (UmenA 4:12)

Maksukieltoja annetaan yksi työnantajaa tai muun toistuvaistulon maksajaa kohden. Yhdellä velallisella voi kuitenkin olla monta eri maksukieltoa samanaikaisesti, jos työsuhteet vaihtelevat tai velallisella on samanaikaisesti useampi eri toistuvaistulon lähde. Työnantajan tai muun toistuvaistulon maksajan tulee kunakin maksukautena heti toimittaa palkan pidätys maksukiellon mukaisesti ja suorittaa määrä ulosottomiehelle. Maksukiellon saaja on velvollinen heti noudattamaan maksukieltoa sekä ilmoittamaan työsuhteen päättymisestä. (UK 4:27.2) Työnantaja ei kuitenkaan aina ilmoita työsuhteen päättymisestä ulosottoviranomaiselle. Ulosottomies voi ulosmitata työnantajalta häneltä maksamatta jääneen määrän, jos maksukiellon saaja ei todistettavasti noudata maksukieltoa. (UK 4:68.1) Palkan ulosmitatun osan maksaminen vastoin maksukieltoa on myös rangaistavaa. (RL 16:10)

Maksukielto voidaan määrätä olemaan voimassa määrääjän tai toistaiseksi (UK 4:57.1).

Useimmiten maksukielto on voimassa toistaiseksi, kunnes maksukiellossa ilmoitettu summa on maksettu ulosottoon tai ulosottomies on peruttanut maksukiellon. Maksukielto päättyy työsuhteen päättyessä. Työsuhteen vaihtuessa velallisen on kysyttävä ilmoitettava siitä ulosottomiehelle. (Linna & Leppänen 2007, 265.) Käytännössä ulosottoa välttelevät velalliset eivät ilmoita työsuhteen muutoksista ulosottomiehelle. Ulosottomiehen tulee seurata maksukieltojen toimivuutta ja lähettää tarvittaessa selvityspyyntö velallisen työnantajalle.

Ulosottokaassa (705/2007) on erikseen säännös ulosmittauksen ja maksukiellon voimassaolosta silloin, kun peritään säännönmukaista elatusapua. (UK 4:54) Ulosmittaustoimenpiteet ovat tällaisen juoksevan elatusavun perimiseksi voimassa, kunnes velallinen on suorittanut jo erääntyneet erät. Lisäksi velallisen tulee suorittaa etukäteen seuraavan kuukauden elatusapumäärän sekä osoittaa uskottavaksi, että hän vastaisuudessa täyttää elatusapuvelvollisuutensa. (Linna & Leppänen 2007, 266) Lapselle kuuluva elatusapu pyritään näin turvaamaan myös ulosmittauksessa.

Maksukieltoprosessi ei pääty siihen, kun ulosottomies on määrännyt maksukiellon, vaan maksukieltoja joudutaan seuraamaan säännöllisesti. Velallisen elämäntilanteessa tai työsuhteessa voi tapahtua muutoksia, jotka vaikuttavat maksukieltoon. Tässä tapauksessa maksukieltoa täytyy muuttaa. Ulosottoa välttelevät velalliset voivat myös yrittää kiertää ulosmittausta erilaisin keinoin. Jos maksukiellolla ei tule suorituksia, voidaan etsiä muita ulosmittauksen kohteita. Onnistuneella maksukieltojen seurannalla pyritään mahdollisimman hyvään perimistulokseen.

Maksukiellon perusteena olevat merkitykselliset olosuhteet voivat myös muuttua, jolloin ulosottomiehen tulee muuttaa maksukieltoa antamalla uusi maksukielto (UK 4:57.1). Tässä tapauksessa vanha maksukielto perutaan ja toistuvaistulon maksajalle lähetetään uusi maksukielto. Maksukieltoa joudutaan muuttamaan esimerkiksi velallisen suojaosuuden muuttuessa tai, jos velallisen elämäntilanne vaatii ulosmitattavan määrän pienentämistä toistaiseksi. Uudella maksukiellolla korvataan aikaisempi maksukielto ja vanha maksukielto perutaan. (Linna & Leppänen 2007, 265.)

4.2.1 Tulopohjan laskeminen

Velalliselta ulosmitattavaa määrää laskettaessa otetaan huomioon hänen kaikki palkkansa, luontaisetunsa ja palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuudet yhteensä (UK 4:45). Näin saadaan lasketuksi tulopohja, josta ulosmitattava määrä lasketaan. Tulopohjaa laskiessa otetaan huomioon myös toimeentuloetuudet, joiden ulosmittaaminen on muuten kielletty. Sen sijaan ulosottokaassa (705/2007) ulosmittauskieltoon säädettyjä vahingonkorvauksia ja etuuksia (UK 4:19), kuten henkilövahingosta suoritettava korvaus, ei lasketa mukaan tulopohjaan. (Koulu & Lindfors 2009, 257.)

Vaikka ulosmittauskiellon piiriin kuuluva saatava lasketaan mukaan tulopohjaan, sitä ei voida ulosmitata. Tällainen saatava vaikuttaa pelkästään tulopohjan määrää laskettaessa eikä välttämättä korota velalliselta ulosmitattavaa määrää. Esimerkiksi kansaneläke lasketaan mukaan tulopohjaan, mutta sitä ei voida ulosmitata. Tämä voi johtaa siihen, ettei tulopohjan mukaan

määräytyvää summaa pystytään kokonaan ulosmittaamaan, jos velallisella ei ole tarpeeksi ulosmittauskelpoista tuloa. (Koulu & Lindfors 2009, 257.)

Myös ulkomailta saatu tulo voidaan ottaa huomioon tulopohjaa laskettaessa. Tulopohjaan voidaan näin laskea mukaan velallisen ulkomailta saatu tulo tulopohjaa korottavana eränä. Velallisen Suomessa saamasta tulosta voidaan tällä tavoin ulosmitata tavanomaista suurempi määrä. (Linna & Leppänen 2007, 237.)

Kun kaikki tulopohjaan kuuluvat saatavat on laskettu yhteen, vähennetään tästä summasta ennakonpidätys ja muut verot sekä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu. Näin saadaan lasketuksi se nettotulo, jonka perusteella maksukiellolla ulosmitattava määrä lasketaan. (Koulu & Lindfors 2009, 257.)

4.2.2 Säännönmukaisesti ulosmitattava määrä

Toistuvaistulolla tarkoitetaan ulosmittauksessa nettotuloa, joka jää jäljelle veron ennakonpidätyksen ja sitä vastaavan muun pidätyksen jälkeen. Velallisen koko palkkaa ei voida ulosmitata, vaan siitä jätetään niin sanottu suojaosuus velallisen toimeentuloa varten. Suojaosuutta laskettaessa otetaan huomioon velallisen perheeseen kuuluvat ja elatuksen varassa olevat henkilöt. (Koulu & Lindfors 2010, 151.) Jokainen velallisen elatuksen varassa oleva henkilö korottaa velallisen suojaosuutta tietyn määrän. Velallisen elatuksen varassa olevaksi henkilöksi lasketaan avio- tai avopuoliso sekä velallisen omat tai puolison lapset ja ottolapset. Sen sijaan velallisen muualla asuvaa lasta ei oteta huomioon suojaosuutta laskiessa. Edellytyksenä on, että velallisen elatuksen varassa olevat henkilöt asuvat samassa taloudessa velallisen kanssa ja heidän omat tulonsa eivät ylitä suojaosuutta. (UK 4:48)

Määräajoin maksettavasta palkasta jätetään suojaosuuden lisäksi ulosmittaamatta myös tietty murto-osuus, jonka suuruus määräytyy tulopohjan mukaan. (UK 4:49) Jos velallisen maksukyky on olennaisesti heikentynyt, voidaan tämän lisäksi jättää ulosmittaamatta myös säännönmukaista suurempi määrä velallisen saatavasta. (Koulu & Lindfors 2010, 151.)

Velalliselle jätettävä suojaosuus on vuoden 2013 alusta 22,30 euroa päivässä velallisen itsensä osalta ja 8,01 euroa päivässä velallisen elatuksen varassa olevan henkilön osalta. (Oikeusministeriön asetus suojaosuuden määrästä määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa 1 §) Velallisen elatuksen varassa olevien henkilöiden lukumäärä mainitaan maksukiellossa, jonka ulosottoviranomainen on lähettänyt palkan tai muun tulon maksajalle. Ulosottomies tarkistaa väestötietojärjestelmästä tämän lukumäärän säännöllisin väliajoin, koska se voi vaikuttaa merkittävästi maksukiellolla ulosmitattavaan saatavan määrään. Suojaosuus lasketaan kertomalla päiväkohtainen suojaosuus niiden päivien lukumäärällä, jolta pidätyksen kohteena oleva

palkka tai muu tulo maksetaan. Jos palkka tai muu tulo maksetaan kerran kuussa, päivien lukumäärä on aina 30. Jos palkka maksetaan kahdesti kuussa, päivien lukumäärä on vastaavasti 15. (UK 4:48)

Yksin velallisen suojaosuus on siis 669 € ($30 \times 22,30 \text{ €} = 669 \text{ €}$). Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa velallisella ei ole yhtään elatuksen varassa olevaa henkilöä samassa taloudessa. Jos velallisen tulot eivät ylitä suojaosuutta, velalliselta ei voida ulosmitata mitään. Velallisen suojaosuuteen lisätään 8,01 € päivässä jokaisen hänen elatuksensa varassa olevan henkilön osalta. Jos velallisella on yksi elatuksen varassa olevan henkilö samassa taloudessa, velallisen suojaosuuteen lisätään siis 240,30 € ($30 \times 8,01 \text{ €} = 240,30 \text{ €}$). Velallisen suojaosuudeksi määräytyy näin ollen 909,30 € ($669 \text{ €} + 240,30 \text{ €} = 909,30 \text{ €}$).

Jos velallisen palkka ylittää suojaosuuden, mutta on enintään kaksi kertaa suojaosuus, ulosmitataan suojaosuuden ylittävästä palkasta kaksi kolmasosaa. Tästä käytetään myös nimitystä tulorajaulosmittaus. (UK 4:49:1) Jos velallisen suojaosuus on 669 € ja nettopalkka 1000 €, maksukiellolla ulosmitattava määrä on 220,67 € ($2/3 \times (1000 \text{ €} - 669 \text{ €}) = 220,67 \text{ €}$). Tulorajaulosmittauksen ollessa voimassa velallisella on mahdollisuus kahteen vapaakuukauteen vuodessa. (UK 4:52) Ulosottomiehen tulee myöntää vapaakuukaudet viran puolesta ulosmittauksen jatkuessa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden.

Jos velallisen palkka on suurempi kuin kaksi kertaa suojaosuus, mutta enintään neljä kertaa suojaosuus, ulosmitataan nettopalkasta yksi kolmasosa. (UK 4:49:2) Jos velallisen suojaosuus on 669 € ja nettopalkka 2000 €, velalliselta ulosmitattava määrä on 666,67 € ($1/3 \times 2000 \text{ €} = 666,67 \text{ €}$).

Jos palkka on suurempi kuin neljä kertaa velallisen suojaosuuden määrä, ulosmitataan yksi kolmasosa neljä kertaa velallisen suojaosuuden määrää vastaavasta palkanosasta ja lisäksi neljä viidesosaa sen ylittävästä palkanosasta. Palkasta ulosmitataan kuitenkin enintään puolet. (UK 4:49:3) Jos velallisen nettopalkka on 4000 €, se ylittää yli neljä kertaa suojaosuuden ($4 \times 669 \text{ €} = 2676 \text{ €}$). Neljä kertaa suojaosuuden ylittävästä määrästä ulosmitataan yksi kolmasosa ($1/3 \times 2676 \text{ €} = 892 \text{ €}$), jonka lisäksi tämän ylittävästä palkanosasta ($4000 \text{ €} - 2676 \text{ €} = 1324 \text{ €}$) ulosmitataan neljä viidesosaa ($4/5 \times 1324 \text{ €} = 1059,20 \text{ €}$). Yhteensä maksukiellolla ulosmitattavaksi määräksi tulee siis 1951,20 € ($892 \text{ €} + 1059,20 \text{ €} = 1951,20 \text{ €}$). Ulosmitattava määrä ei ylitä puolta velallisen nettopalkasta.

Jos velallisen tulo ei ole säännöllistä, jätetään velallisen tulosta ulosmittaamatta pääsääntöisesti kaksi kolmasosaa. (UK 4:50). Epäsäännöllisen tulon ulosmittausta varten ei ole säädetty suojaosuuden kaltaista vähimmäissummaa, joka velalliselle on jätettävä. Suojaosuus vaikuttaa ulosmitattavaan määrään kuitenkin, jos velallisen keskimäärin kuukaudessa saama palkka

on vähintään neljä kertaa suojaosuuden määrä. Tässä tapauksessa ulosmittaus suoritetaan edellisen progressiivisen taulukon mukaisesti kuten säännönmukaisesti ulosmitattavasta määrästä. (Koulu & Lindfors 2009, 261-262.)

4.3 Joustot säännönmukaisesta ulosmittauksesta

Ulosottokaari (705/2007) mahdollistaa tietynlaiset joustot säännönmukaisessa toistuvaistulon ulosmittauksessa. Toistuvaistulosta voidaan ulosmitata säännömukaista pienempi määrä, jos velallisen maksukyky on olennaisesti heikentynyt velallisesta johtumattomasta syystä, kuten sairaudesta, työttömyydestä tai muusta erityisestä syystä. (UK 4:51:2) Jos ulosottomies saa tiedon velallisen maksukyvyn heikentymisestä, hänen tulee soveltaa säädöstä viran puolesta. (Koulu & Lindfors 2009, 262.)

Jos velallinen on ollut pitkään työttömänä ennen ulosmittausta, ulosottomies voi lykätä toistuvaistulon ulosmittausta enintään neljällä kuukaudella työsuhteen alkamisen päivämäärästä lähtien. (UK 4:51:2) Tämä on mahdollista vain painavasta syystä, kun peritään lapselle maksettavaa niin sanottua juoksevaa elatusapua, joka erääntyy säännöllisin väliajoin, tai jo erääntynyttä elatusapua. (Koulu & Lindfors 2009, 262.) Ulosmittausta lykkäämällä pyritään palauttamaan velallisen maksukyky ja näin ollen myös elatusavun varassa olevan lapsen toimeentulo.

Pitkään jatkunut ulosmittaus voi vaikeuttaa velallisen ja hänen perheensä taloudellista tilannetta huomattavasti. Taloudellisen tilanteen parantamiseksi velallisella on mahdollisuus saada vapaakuukausia, jolloin hänen toistuvaistulostaan ei pidetä osuutta ulosottoon. Perusedellytyksenä on yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden kestänyt toistuvaistulon ulosmittaus. Tulorajaulosmittauksen piirissä olevalla velallisella on oikeus kahteen vapaakuukauteen vuodessa. Ulosottomiehen tulee myöntää vapaakuukaudet viran puolesta, eli velallisen ei tarvitse erikseen anoa niitä. (Koulu & Lindfors 2009, 263.)

Velallisella on oikeus vapaakuukausiin, vaikka hänen tulonsa ylittävät tulorajaulosmittauksen. Velallisen on kuitenkin tässä tapauksessa niitä itse pyydettävä. Edellytyksenä vapaakuukausiin myöntämiselle on, että velallisen välttämättömät asuinkustannuksensa tai elinkustannuksensa ovat ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat tai vapaakuukausille on muu erityinen syy. (UK 4:52) Esimerkiksi tarpeellinen kertahankinta voi olla erityisenä perusteena vapaakuukausiin myöntämiselle. Ulosottomiehellä on edellytysten täytyessä velvollisuus myöntää velalliselle vapaakuukaudet. Tulorajaulosmittauksen piirissä oleva velallinen voi myös anoa yhden vapaakuukauden lisää erityisillä perusteilla. (Koulu & Lindfors 2009, 263.)

Velallisella on mahdollisuus vapaakuukausiin, vaikka häneltä ulosmitattava määrä on jo pienennetty esimerkiksi olennaisesti heikentyneen maksukyvyyn vuoksi. Sama peruste ei kuitenkaan sovellu sekä vapaakuukausien että ulosmitattavan määrän vähentämiseen. Jos velalliselta peritään jo erääntynyttä tai niin sanottua juoksevaa elatusapua, voidaan vapaakuukausia myöntää vain erittäin painavasta syystä. Tämä koskee myös pienituloisia velallisia, joilla on automaattinen oikeus vapaakuukausiin. (Koulu & Lindfors 2009, 264.)

Suurin osa ulosmittauksen joustoista on tarkoitettu parantamaan velallisen ja hänen perheensä taloudellista tilannetta. Ulosottokaassa (705/2007) säädetään erikseen lapsen elatusavun mahdollistamasta joustosta toistuvaistulon ulosmittauksessa. Lapsen elatusapu on ulosmittauksessa aina etuoikeutettua saatavaa ja varat kohdistetaan siihen ensimmäisenä. Tällä tavoin velallisen toimeentulon tasosta voidaan tinkiä lapsen elatuksen turvaamiseksi. Säännönmukainen ulosmittauksen määrä voidaan ylittää enintään palkan maksukautta vastaavan elatusavun määrällä, jos juoksevan elatusavun lisäksi perinnässä on aiemmin erääntynyttä elatusapua tai muita saatavia. Velalliselta säännönmukaisesti ulosmitattavasta kuukausipalkasta saadaan siis ulosmitata elatusavun määrä, vaikka se ylittäisi säännönmukaisesti ulosmitattavan määrän. Velalliselle on joka tapauksessa aina jätettävä vähintään kolmasosa palkasta eikä suojaosuutta saa ulosmitata. (UK 4:54.1)

4.4 Keinot toistuvaistulon ulosmittauksen välttelyä vastaan

Ulosotossa on yleistä, että velallinen pyrkii välttelemään toistuvaistulon ulosmittausta erilaisin keinoin. Velallinen saattaa työskennellä yrityksessä palkatta tai selvästi normaalia pienemmällä palkalla, jolloin ulosottomies saa arvioida, mikä on kohtuullisen palkan määrä. (Ulosmittaus ja myynti 2007, 241.)

Ennen palkan arviointia ulosottomiehen tulee varata velalliselle ja hakijalle mahdollisuus tulla kuulluksi. (UK 4:47) Kohtuullisen palkan arvioinnin edellytyksenä on, että velallisen tarkoituksena on ilmeisesti ulosmittauksen välttäminen ja hakijan saatavaa ei todennäköisesti muuten saada kohtuullisessa ajassa perityksi. Jos palkan normaalia pienempi määrä kuitenkin johtuu velallisesta riippumattomasta syystä, kuten työn vähyydestä, säännöstä ei voida soveltaa. Säännöstä sovellettaessa ulosmittaus toimitetaan ulosottomiehen arvioimasta velallisen tuloista kuten palkasta. (Linna & Leppänen 2007, 242.)

Kohtuullisen palkan arvioinnin perusteella annettu maksukielto on voimassa, kunnes ulosottomiehelle osoitetaan, ettei perinnän jatkamiselle ole olosuhteiden muuttumisen vuoksi edellytyksiä. Merkityksellisten olosuhteiden muuttumisesta ilmoittaminen on ensisijaisesti työnantajan tai velallisen vastuulla. Jos kuitenkin ulosottomies saa muutoin tiedon olosuhteiden muutoksesta, ulosottomiehen tulee muuttaa maksukieltoa. (Linna & Leppänen 2007, 265.)

Velallinen saattaa myös ottaa luontoisetuna koko palkan tai ainakin niin suuren osan siitä, ettei palkasta pystytä ulosmittaamaan säännönmukaista määrää. Jos velallisen tarkoitus on ilmeisesti pyrkiä välttämään ulosmittausta ja hakijan saatavaa ei saada muuten todennäköisesti perityksi kohtuullisessa ajassa, ulosottomies voi laskea luontaisedut tulopohjaan kuten palkka tai muu toistuvaistulo. Ulosmittaus toimitetaan tässä tapauksessa kuten palkasta. (Linna & Leppänen 2007, 241-242.) Säädöstä ei voida soveltaa, jos velallinen pystyy osoittamaan luontoisetujen olevan ilmeisesti perusteltuja tai tarpeen toimeentulon turvaamiseksi. (Linna & Leppänen 2007, 241.)

5 Maksukieltojen toimivuus Helsingin ulosottovirastossa

5.1 Maksukieltojen seuranta

Helsingin ulosottovirasto on jaettu kahdeksaan perintäosastoon, joista yksi on erikoisperintä. Jokaiseen perintäosastoon kuuluu kihlakunnanvouti, kihlakunnanulosottomiehet sekä toimistohenkilökuntaa. Virastoa johtaa johtava kihlakunnanvouti ja toimistohenkilökuntaa toimistopäällikkö. Kihlakunnanvouti valvoo, että kihlakunnanulosottomiehet hoitavat tehtävänsä lainmukaisesti ja asianmukaisesti. (UK 1:7) Kihlakunnanulosottomiehet toimittavat käytännön perintätehtäviä, kuten toistuvaistulon ulosmittausta maksukiellolla. Jokaisella osastolla on myös osastosihteri oman osastonsa toimistohenkilökunnan esimiehenä.

Maksukieltojen toimivuutta seurataan säännöllisin väliajoin. Tätä prosessia voidaan kutsua maksukiellon seurannaksi. Helsingin ulosottovirastossa seurantaa toteuttaa maksukiellon laatinut kihlakunnanulosottomies yhteistyössä ulosottoviraston toimistohenkilökunnan kanssa. Jokainen kihlakunnanulosottomies on ensisijaisesti vastuussa laatimiensa maksukieltojen seurannasta. Ulosottomies ei kuitenkaan ehdi seuraamaan maksukieltojen toimivuutta tehokkaasti yksin. Tästä johtuen maksukieltojen seurantaa avustaa osa viraston toimistohenkilökunnasta.

Maksukieltoja seurataan kuukausi- ja vuositasolla. Seurannassa tarkastetaan maksukiellon kertymien säännöllisyys, maksukieltoon merkityksellisesti vaikuttavat olosuhteiden muutokset velallisen elämäntilanteessa sekä toimiiko maksukielto muuten tarkoituksenmukaisella tavalla. Kertymien säännöllisyyttä tarkastettaessa pienet muutokset maksukiellon suorituksissa ovat luonnollisia, koska tulojen määrä yleisesti vaihtelee. Sen sijaan merkittävät muutokset maksukiellon suorituksissa tai kokonaan puuttuvat suoritukset aiheuttavat toimenpiteitä. Ulosottomiehen tai muun maksukieltojen seurantaa suorittavan virkamiehen tulee tässä tapauksessa lähettää velallisen työnantajalle tai muulle tulon maksajalle selvityspyyntö. Seurannassa etsitään myös eri viranomaisrekistereistä, onko velallisen elämäntilanteessa tapahtunut

maksukieltoon merkityksellisesti vaikuttavia muutoksia. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi huollettavien määrä ja velallisen tulojen määrä. Huollettavien määrä voidaan tarkistaa väestötietojärjestelmän kautta. Maksukiellon toimivuutta seuraavilla virkamiehillä on myös oikeus tarkistaa velallisen pankkitilitiedot. Tällä tavalla päästään tarkistamaan velallisen toistuvaistulojen määrä. Pankkitilitiedustelu voidaan tehdä Suomessa suurimpiin pankkeihin lukeutuvi- en pankkien pankkitileille. Maksukiellon tarkoituksenmukaiseen toimivuuteen vaikuttaa myös velallisen velan saldo. Jos velan saldo nousee tai pysyy lähes samana toistuvaistulon ulosmittauksesta huolimatta, on syytä etsiä muita ulosmittauksen kohteita. Myös jos velan saldo on niin suuri, ettei sitä tulla määrääjässä koskaan saamaan ulosmitattua maksukiellolla, voidaan etsiä muita ulosmittauksen kohteita.

Ulosmittaus maksukiellolla on selkeästi yleisin sekä tuottoisin ulosmittausmuoto. Helsingin ulosottoviraston vuoden 2012 perimistuloksesta 53 miljoonaa euroa kertyi maksukiellolla. Tämä on 35 % viraston kokonaisperimistuloksesta. (Helsingin ulosottoviraston vuosikertomus 2012, 4.) Maksukieltojen tehokkaalla seurannalla voidaan vaikuttaa perimistulokseen huomattavasti.

5.2 Maksukieltojen toimivuus

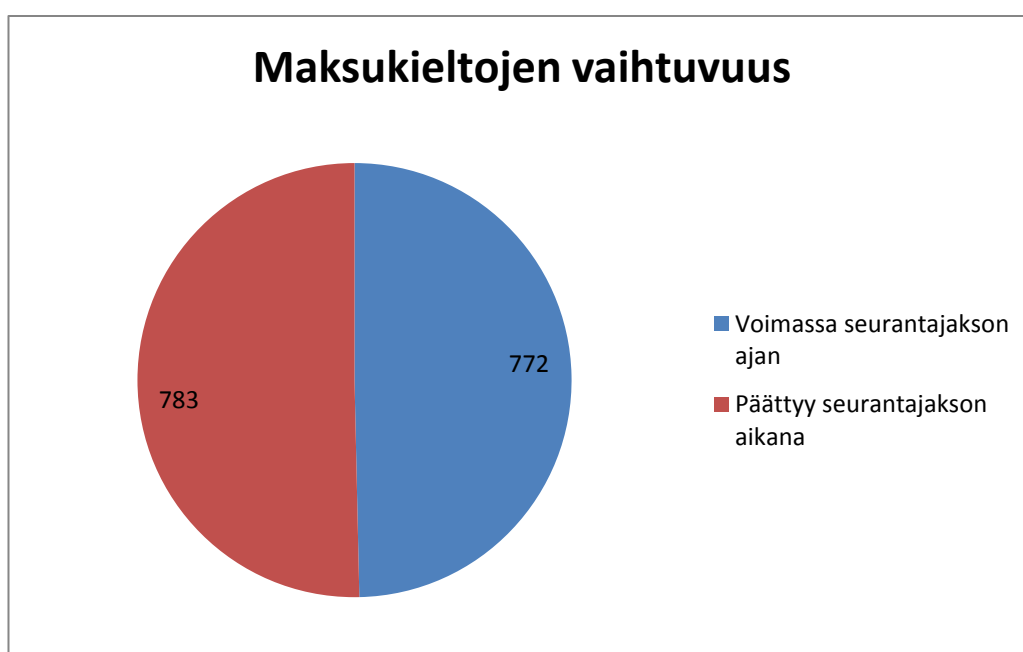
5.2.1 Aineiston kerääminen

Tutkin opinnäytetyöhöni yhteydessä toistuvaistulon maksukieltojen toimivuutta Helsingin ulosottovirastossa. Tutkimusta varten sain Helsingin ulosottovirastolta yhden perintöosaston maksukieltoraportit tarkasteltavaksi. Jaoin raportit vastaavien ulosottomiesten mukaan kahdeksaan ryhmään, jotta maksukieltojen vertailu eri ajankohtina olisi helpompaa. Keräsin aineiston Helsingin ulosottovirastossa, koska maksukieltoraportteja ei saa viedä viraston ulkopuolelle. Tutkimuksen seurantajakso on 1,5 vuotta siten, että se alkaa vuoden 2012 tammi-kuusta ja loppuu vuoden 2013 kesäkuuhun.

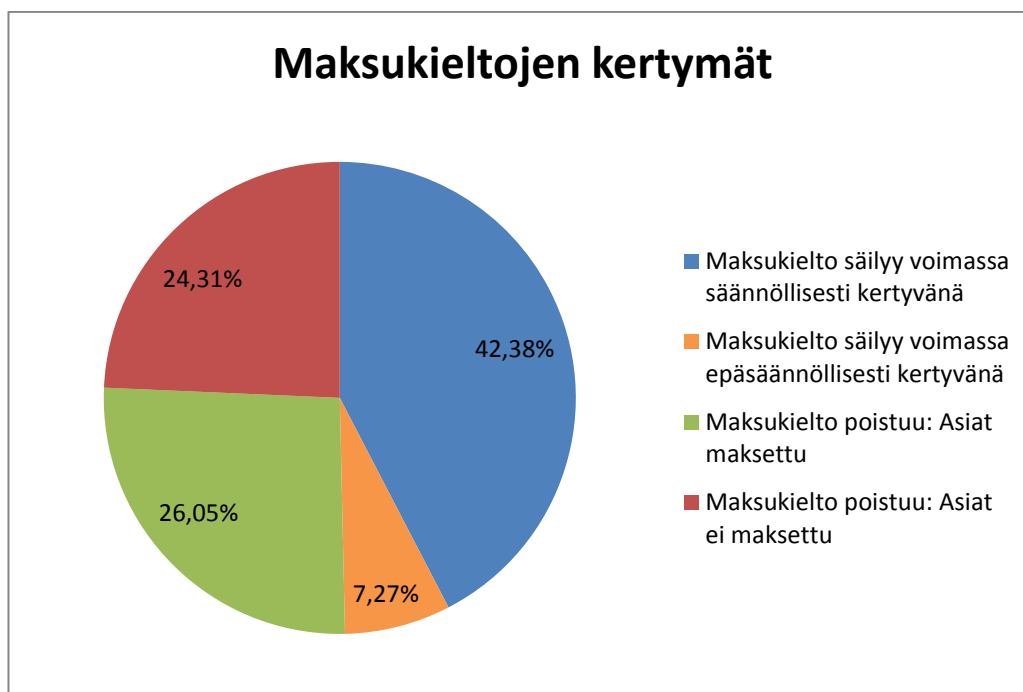
Aloitin maksukieltoraporttien tarkastelun vertaamalla aineiston jokaista maksukieltoa eri ajankohtina. Aluksi kartoitin seurantajakson aikana uutena tulevat maksukiellot ja seurantajakson aikana poistuvat maksukiellot. Poistin seurantajakson viimeisenä ajankohtana vuoden 2013 kesäkuussa uutena tulleet maksukiellot aineistosta, koska en voi seurata näiden toimivuutta. Poistin aineistosta myös kahden ulosottomiehen maksukiellot, jotka siirtyivät eri ulosottomiehen hoidettavaksi. Suoritettujen korjausten jälkeen otos sisältää yhteensä 1555 maksukieltoa.

Ensinnäkin merkitsin toimiviksi maksukiellot, jotka toistuivat ja kertyivät säännöllisesti eri ajankohtina. Tällaiset maksukiellot toimivat tarkoituksenmukaisesti, eikä niitä ollut syytä tut-

kia sen tarkemmin. Yhteensä säännöllisesti toistuvia ja kertyviä maksukieltoja oli otoksessa 659 kappaletta (42,38 %). Kaikki seurantajakson eri ajankohtina toistuvat maksukiellot eivät kuitenkaan kertyneet säännöllisesti. Epäsäännöllisesti kertyviä maksukieltoja otoksessa oli yhteensä 113 kappaletta (7,27 %). Merkitsin seurantajakson ajan voimassa olevat epäsäännöllisesti kertyvät maksukiellot niiden jatkotutkintaa varten. Lisäksi merkitsin jatkotutkintaa varten maksukiellot, jotka poistuivat seurantajakson aikana. Maksukielloista 772 säilyi voimassa koko seurantajakson ajan, kun taas 783 maksukieltoa poistui seurannan aikana. Vain alle puolet maksukielloista pysyi voimassa koko seuranta-ajan. Maksukieltojen vaihtuvuus seurantajakson aikana oli varsin suuri, ja niiden toimivuutta tulee tästä syystä tarkastella säännöllisesti.

Kuvio 1: Maksukieltojen vaihtuvuus

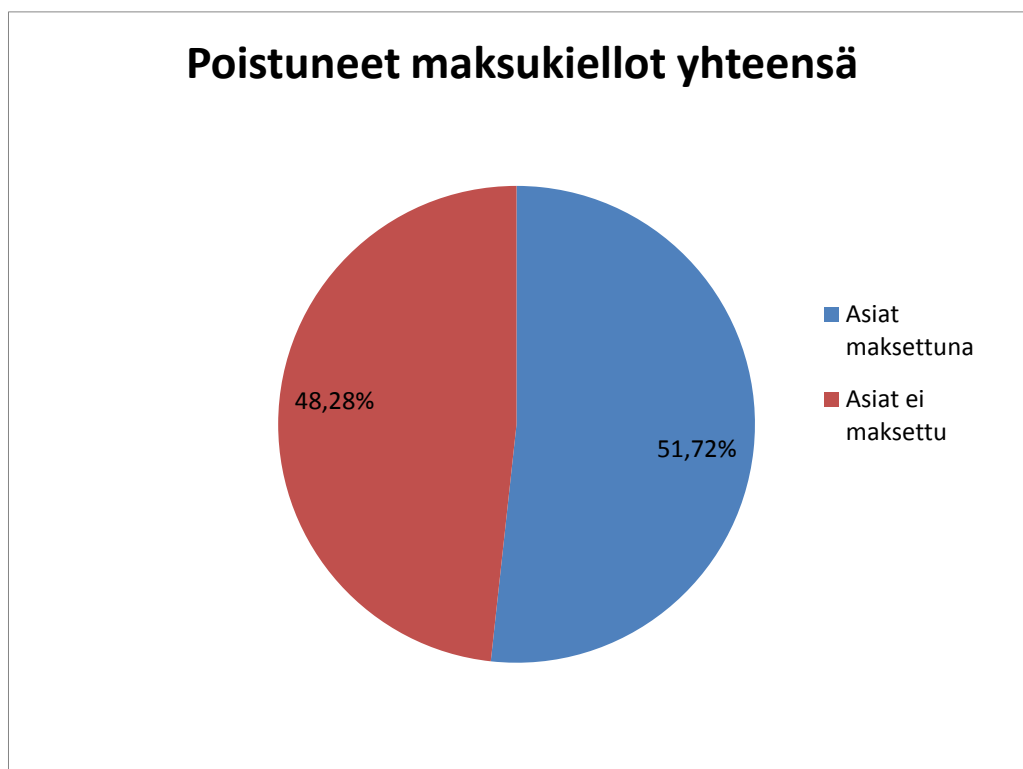

Kuvio 2: Maksukieltojen kertymät

5.2.2 Seurantajakson aikana poistuneet maksukiellot

Maksukiellon poistumisen syynä voi olla, että velallinen on saanut ulosottoasiansa maksettua tai jokin muu syy. Maksukieltoraporttien perusteella en kuitenkaan syytä voinut selvittää, vaan tarvitsin pääsyn ulosoton tietojärjestelmään. Helsingin ulosottoviraston henkilökunta avusti tarvittavien tietojen etsimisessä ulosoton tietojärjestelmästä, koska minulla ei ollut tähän vaadittavia oikeuksia. Etsimme tietojärjestelmästä, miksi maksukiellot ovat päättyneet ja miksi osa voimassa olevista maksukielloista kertyy epäsäännöllisesti.

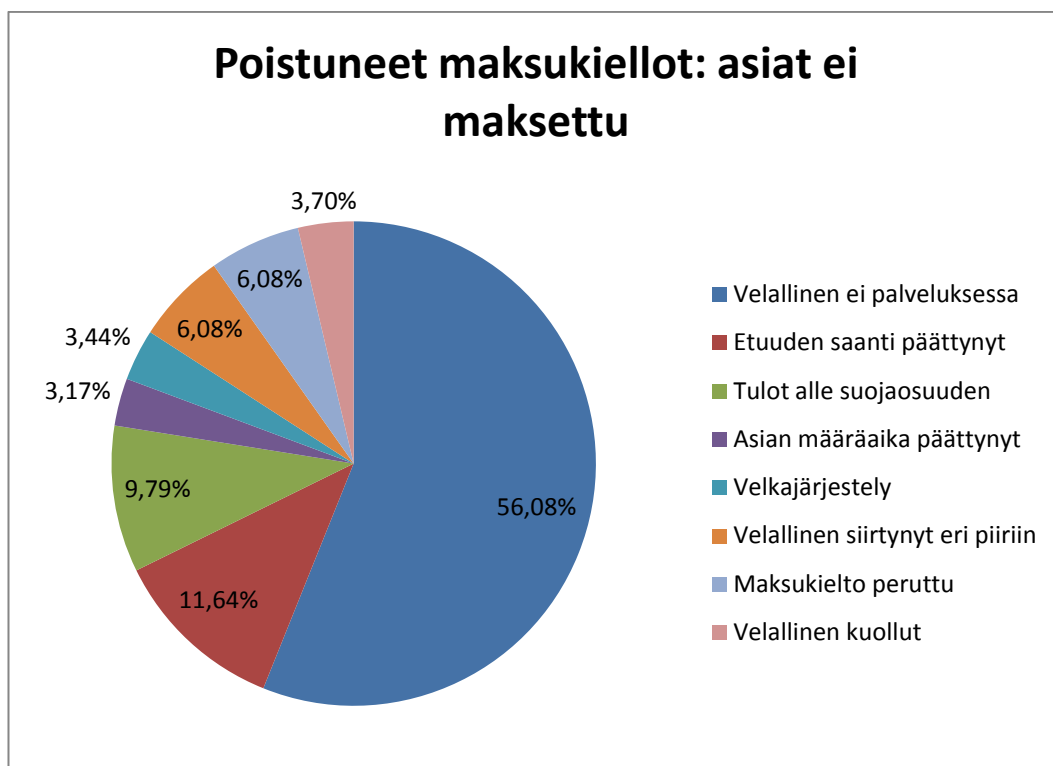
Hieman yli puolet (51,72 %) poistuneista maksukielloista päättyi niin, että velallinen sai ulosottoasiat maksettua. Osassa tapauksista velallinen maksoi ulosottoasiat muuten kuin maksukiellolla, kuten esimerkiksi vapaaehtoisesti suoraan ulosottomiehelle. Yhteensä asiat maksettuina päättyi 405 maksukieltoa, joka vastaa 26,05 % otoksen 1555 maksukielloista. Nämä maksukiellot merkitsin toimiviksi maksukielloiksi säännöllisesti kertyvien maksukieltojen lisäksi. Loput maksukielloista poistui seurantajakson aikana erinäisistä syistä. Yhteensä 378 maksukieltoa (48,28 %) päättyi niin, että velallisen kaikki ulosottoasiat eivät tulleet maksetuksi. Tämä vastaa 24,31 % otoksen maksukielloista. Käsittelen seuraavaksi, minkä takia nämä maksukiellot poistuivat.

Kuvio 3: Poistuneet maksukiellot yhteensä

5.2.3 Syyt maksukiellon poistumiseen: ulosottoasiat ei maksettu

Lajittelin maksukiellon poistumisen syyt kahdeksaan ryhmään. Selkeästi suurin syy maksukiellon päättymiseen oli, että velallinen ei ole toistuvaistulon maksajan palveluksessa. Kyseiseen ryhmään kuuluu tapaukset, joissa velallinen on itse eronnut palveluksesta, erotettu palveluksesta tai hän ei ole koskaan ollut toistuvaistulon maksajan palveluksessa. Velallinen voi myös pyrkiä tarkoituksenmukaisesti välttelemään ulosmittausta vaihtamalla usein työpaikkaa. Ryhmään kuuluu myös maksukieltoja, jotka ovat voineet toimia aluksi tarkoitetulla tavalla, mutta työsuhteen päätyttyä uutta maksukieltoa tai muuta ulosmittausta ei velallisella kuitenkaan ole voimassa. Peräti 212 maksukieltoa poistui siitä syystä, että velallinen ei ollut palveluksessa. Tämä vastaa 56 % kaikista maksukielloista, jotka poistuivat muutoin, kuin että velallinen sai ulosottoasiat maksettua. Jos maksukielto päättyy, ulosottomiehen tulee pääsääntöisesti tehdä joko uusi maksukielto tai todeta velallinen varattomaksi.

Kuvio 4: Poistuneet maksukiellot: Asiat ei maksettu

Toiseksi yleisin syy maksukiellon päättymiseen oli, että velallisen etuuden saanti on päättynyt. Etuuden saanti tarkoittaa ulosmittauskelpoista tukea tai etuutta, kuten työttömyyspäivärahaa. Kyseisiä etuuksia saadaan useimmiten vain rajoitettu aika. Tästä johtuen on luonnollista, että maksukielto myös päättyy. Jos velallisen etuuden tai tuen saanti päättyy, velallinen tulee todeta varattomaksi. Edellytyksenä on, ettei velalliselle löydy uutta toistuvaistulon lähettä tai muita ulosmittauksen kohteita. Maksukielto on voinut olla oikea ulosmittauksen muoto, mutta uutta maksukieltoa tai ulosmittausta ei näissä tapauksissa ole tehty. Velallisen etuuden saanti lakkautti maksukiellon voimassaolon yhteensä 44 tapauksessa (11,64 %).

Kolmanneksi yleisin syy maksukiellon päättymiseen oli, että velallisen tulot ovat alle suojaosuuden. Tässä tapauksessa velalliselta ei voida ulosmitata palkkaa tai muuta toistuvaistuloa ja ulosottomiehen tulee perua maksukielto. Joskus velallisen tulot voivat kuitenkin vaihdella suojaosuuden rajoilla, jolloin ulosottomies voi pitää maksukiellon voimassa siinä toivossa, että velallisen tulot ajoittain ylittävät suojaosuuden. Maksukielto päättyi tästä syystä 37 kertaa (9,79 %) seurantajakson aikana.

Muut syyt maksukiellon päättymiseen olivat: asian määräaika on päättynyt (12 tapausta), velallinen on siirtynyt velkajärjestelyyn (13 tapausta), velallinen on siirtynyt toiseen ulosottopiiriin (23 tapausta), maksukielto on peruttu muusta syystä (23 tapausta) ja velallinen on kuollut (14 tapausta). Ulosottoasian määräajan päättyessä tai velallisen kuoltua ei velalliselta luonnollisesti saa enää ulosmitata toistuvaistuloa. Maksukielto on voinut toimia ennen määräajan

päättymistä tai velallisen kuolemaa, mutta velalliselle on kuitenkin jäänyt ulosottoon maksamattomia asioita. Velallisen kuoltua voidaan ulosmittaus kohdistaa velallisen kuolinpesän ulosmittauskelpoiseen omaisuuteen. (UK: 4:76) Jos ulosmitattavaa omaisuutta ei löydy, velallinen todetaan varattomaksi.

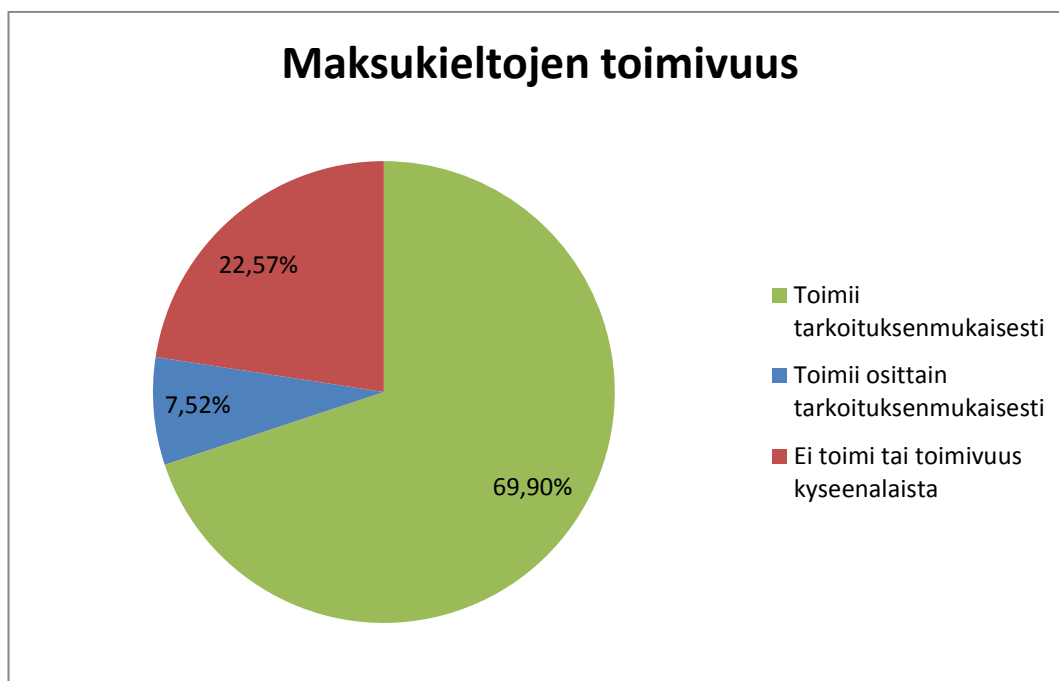
Myös tapauksissa, joissa velallinen on siirtynyt velkajärjestelyyn tai toiseen ulosottopiiriin, maksukielto on voinut toimia sille tarkoitetulla tavalla. Jos velallinen on siirtynyt velkajärjestelyyn, hänen velkansa ovat kuitenkin olleet niin suuret, ettei niitä olisi todennäköisesti toistuvaistulon ulosmittauksella ehditty kokonaan periä. Velallinen voi siirtyä velkajärjestelyyn, jos hänen velkansa ovat maksukykyyn nähden suuret. (VJL 2:4) Yksityishenkilön siirryttyä velkajärjestelyyn hänen omaisuuttaan ei saa enää ulosmitata. Ulosottomiehen tulee perua maksukielto velkajärjestelyn alettua. (VJL 4:17)

Velallisen muutettua toiseen ulosottopiiriin hänen ulosottoasiansa myös useimmiten siirretään toisen ulosottopiirin hoidettavaksi. Poikkeuksena voi olla tilanne, jossa velallisen entisen piirin ulosottomiehen on helppo suorittaa käytännön perintätoimet. Jos velallisella on esimerkiksi ulosmittauskelpoista omaisuutta toisen ulosottopiirin alueella, tällainen järjestely voi tulla kyseeseen. Velallisen siirtyminen toiseen piiriin ei seurantajakson tapauksissa vaikuttanut maksukiellon toimivuuteen. Maksukielto siis toimi näissä tapauksissa tarkoitetulla tavalla.

Osa maksukielloista poistui niin, että ulosottomies perui maksukiellon muusta syystä. Kyseinen syy jäi osittain arvailun varaan, koska sitä ei suoraan ulosoton tietojärjestelmään ollut kirjattu. Maksukielto ei kuitenkaan näissä tapauksissa toiminut.

5.2.4 Maksukieltojen toimivuus

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa maksukieltoon seurantajakson aikana vaikuttavia muutoksia ja tutkia maksukiellon toimivuutta. Edellisessä osiossa kartoitin maksukieltoon oleellisesti vaikuttavia muutoksia sekä syitä näihin muutoksiin. Lähes puolet maksukielloista (50,35 %) poistui seurantajakson aikana, joista hieman yli puolet (51,72 %) velallisen maksettua ulosotossa olevat asiat. Muutokset voidaan jakaa maksukiellon toimivuuden kannalta negatiivisiin ja positiivisiin muutoksiin. Maksukielto toimii sille tarkoitetulla tavalla, kun siitä kertyy säännöllisesti suorituksia tai kun se päättyy siihen, että velallinen saa ulosotossa olevat asiat maksetuksi. Maksukielto ei toimi tarkoitetulla tavalla, jos siitä ei kerry suorituksia tai suorituksia kertyy epäsäännöllisesti.

Kuvio 5: Maksukieltojen toimivuus

Tulin siihen tulokseen, että maksukieltoja ei voida jakaa pelkästään toimiviin ja toimimattomiin maksukieltoihin. On myös maksukieltoja, jotka toimivat osittain tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi on tapauksia, joissa maksukielto voi olla oikea vaihtoehto ulosmittaukselle, mutta sen toimivuutta voitaisiin mahdollisesti parantaa. Jaoin maksukiellot toimivuuden kannalta kolmeen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän maksukiellot toimivat tarkoituksenmukaisella tavalla. Toisen ryhmän maksukiellot toimivat osittain tarkoituksenmukaisella tavalla. Kolmannessa ryhmässä ovat maksukiellot, jotka eivät toimi tai niiden toimivuus on kyseenalaista. Katsoin toimivuuden olevan kyseenalaista, jos maksukielto voitaisiin saada jollain toimenpiteellä toimimaan.

Seurantajakson aikana poistuneista maksukielloista hieman yli puolet (51,72 %) poistui siitä syystä, että velallinen sai ulosotossa olevat asiat maksettua. Velallisen ulosotossa olevien asioiden saldo oli näissä tapauksissa vuoden 2013 kesäkuun jälkeen 0 €, joten maksukielto on toiminut täysin tarkoituksenmukaisella tavalla. Velallinen sai ulosottoasiat maksettua 405 tapauksessa, joka vastaa 26 % koko otoksen 1555 maksukiellosta. Seurantajakson ollessa 1,5 vuotta, tämä määrä vaikuttaa varsin suurelta. Myös tapauksissa, joissa maksukielto säilyy koko seurantajakson ajan säännöllisesti kertyvänä, voidaan katsoa maksukiellon toimineen tarkoituksenmukaisesti. Tällaisia maksukieltoja otoksessa oli yhteensä 659 kappaletta, mikä vastaa 42,38 % otoksen maksukielloista. Lisäksi tarkoituksenmukaisesti toimivia maksukieltoja oli 23 maksukieltoa, joissa velallinen siirtyi toiseen ulosottopiiriin. Maksukielto toimi tarkoituksenmukaisesti yhteensä 1087 tapauksessa. Tämä on lähes 70 % otoksen maksukielloista yhteensä.

Vaikka maksukielto ei toimi täydellisesti sille tarkoitettulla tavalla, se voi kuitenkin toimia osittain tarkoituksenmukaisesti. Tällaisia maksukieltoja olivat seurantajakson ajan epäsäännöllisesti kertyvät maksukiellot, joita otoksessa oli 73 kappaletta. Maksukielto kertyi näissä tapauksissa epäsäännöllisesti työsuhteessa tapahtuvien muutosten johdosta. Velallinen saattoi esimerkiksi vaihtaa työpaikkaa, mistä johtuen maksukiellosta ei kertynyt saatavia ulosottoon. Seurantajakson aikana velalliselle löytyi kuitenkin uusi työpaikka tai muu toistuvaistulon lähde, joten maksukielto toimi osan ajasta tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi osittain toimivia maksukieltoja olivat maksukiellot, jotka päättyivät velallisen saaman etuuden päättymisen johdosta. Maksukielto on toiminut ennen etuuden saamisen päättymistä, joten maksukielto on toiminut osittain tarkoituksenmukaisesti. Tällaisia maksukieltoja seurantajakson aikana ilmeni 44 kappaletta. Yhteensä osittain tarkoituksenmukaisesti toimivia maksukieltoja otoksessa oli 117 kappaletta. Tämä on 7,5 % otoksen maksukielloista.

Otoksen maksukielloista noin 77 % toimi täysin tai ainakin osittain tarkoituksenmukaisesti. Suurin kiinnostuksen kohde tutkimuksessa oli kuitenkin ne maksukiellot, jotka eivät toimineet tai niiden toimivuus on kyseenalaista. Kyseisiä maksukieltoja oli seurantajakson aikana yhteensä 351 kappaletta. Tämä vastaa noin 23 % otoksen maksukielloista. Tähän kategoriaan valitsin ensinnäkin maksukiellot, jotka säilyivät voimassa seurantajakson ajan, mutta ulosottoon ei kertynyt maksuja. Maksukielto ei siis näissä tapauksissa toiminut. Ulosottomies voi kuitenkin pitää maksukiellon voimassa, jos velallisen tulot vaihtelevat, eikä muuta ulosmittauksen kohdetta ole löytynyt.

Toimimattomia tai kyseenalaisesti toimivia maksukieltoja olivat myös tapaukset, joissa maksukielto on poistunut seuraavista syistä: velallinen ei ole palveluksessa, velallisen tulot ovat alle suojaosuuden, asian määräaika on päättynyt, velkajärjestely, maksukielto peruttu tai velallinen on kuollut. Velalliselle ei kyseisissä tapauksissa tehty uutta maksukieltoa tai ulosmittausta seurantajakson aikana. Kaikissa tapauksissa maksukielto ei välttämättä ole ollut väärä vaihtoehto, mutta tehokkaalla maksukieltojen seurannalla voitaisiin mahdollisesti parantaa toimivuutta. Katsoin tällöin maksukiellon toimivuuden olevan kyseenalaista. Esimerkiksi velallisen työsuhteen päättyessä maksukielto ei välttämättä ole ollut väärä vaihtoehto. Jos taas velallisen tulot jäävät alle suojaosuuden, ei velalliselta voida ulosmitata toistuvaistuloa ja näin ollen maksukielto ei toimi. Velallinen voidaan tällöin joko todeta varattomaksi, tai jos ulosmittattavaa omaisuutta löytyy, voidaan ulosmittaus kohdistaa siihen.

Tutkimus ei osoita, mihin toimenpiteisiin ulosottomies on ryhtynyt maksukiellon päättymisen jälkeen tai millainen viive toimenpiteeseen ryhtymisen ja maksukiellon toimimattomuuden välillä on ollut. Tutkimus antaa kuitenkin viitteitä siitä, kuinka usein ja minkälaisia maksukieltoon oleellisesti vaikuttavia muutoksia maksukiellon voimassaolon aikana tapahtuu. Maksu-

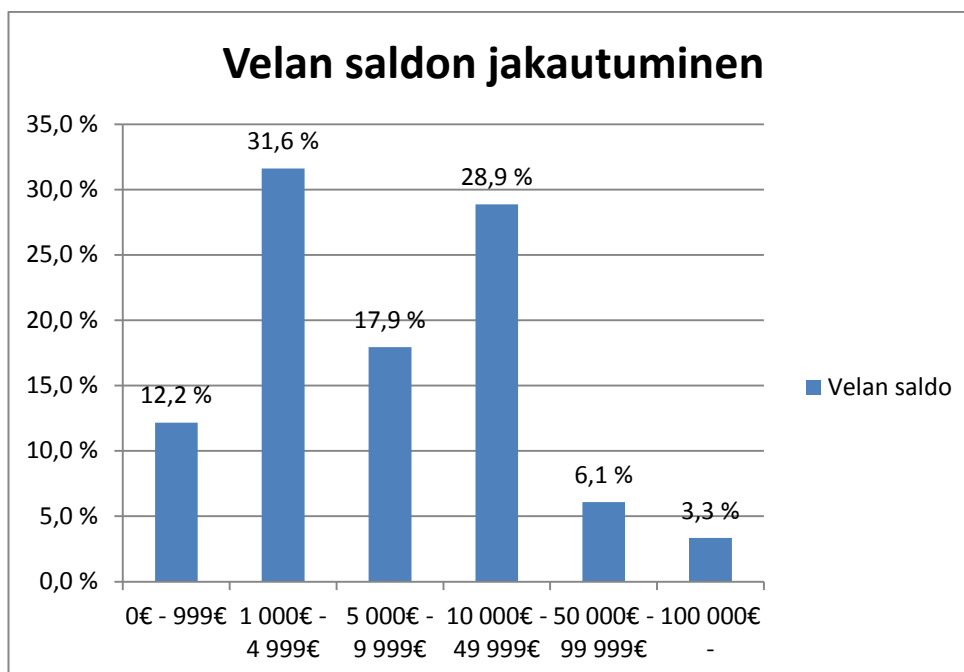
kielloissa, jotka eivät toimineet tai toimivuus on kyseenalaista, voitaisiin toimivuutta mahdollisesti parantaa tiheämmällä maksukieltojen seurannalla. Tämä taas vaatii resursseja, koska ulosottomiehellä ei ole riittävästi aikaa perehtyä yksittäiseen maksukieltoon. Suurin syy maksukiellon toimimattomuuteen oli, että velallinen ei ole palveluksessa (212 tapausta). Yhteensä toimimattomia tai kyseenalaisesti toimivia maksukieltoja oli otoksessa 351 kappaletta, joka vastaa noin 23 % kaikista maksukielloista. Seuraavaksi kuvaan maksukiellon toimivuuden merkitystä ulosottoon perimättä jääneiden velkojen kokonaissaldon avulla.

5.3 Maksukiellon toimivuuden vaikutukset

Maksukielto on yleisin sekä tuottoisin ulosmittauksen muoto. Tämän vuoksi maksukiellon toimivuudella on suuri merkitys ulosoton perintätulokseen. Helsingin ulosottoviraston kokonaisperimistulos vuonna 2012 oli 152 miljoonaa euroa, josta maksukiellolla ulosmitattiin 53 miljoonaa euroa. Tämän osion tarkoituksena on antaa käsitystä toistuvaistulon maksukiellon toimivuuden vaikutuksista. Kokosin tilaston velallisten kokonais-saldoista tapauksissa, joissa velallisen maksukielto päättyi toimimattomana tai kyseenalaisesti toimivana. Yhdellä velallisella saattoi olla useampi maksukielto, joten velallisten määrä ei ole sama kuin maksukieltojen määrä. Tilastoon kuuluu yhteensä 329 velallista, jotka jaoin velan saldon mukaan kuuteen ryhmään.

Velan kokonais-saldo	Velallisten määrä
0€ - 999€	40
1000€ - 4999€	104
5000€ - 9999€	59
10000€ - 49999€	95
50000€ - 99999€	20
100000€ -	11
Yhteensä	329

Taulukko 1: Velan kokonaissaldon jakautuminen eri suuruusryhmiin

Taulukko 2: Velan kokonaissaldon jakautuminen prosentteina

Lähes kaikilla velallisilla velan kokonaissaldo oli alle 50 000 euroa. Vain alle 10 % velallisista velan saldo oli tätä suurempi. Velan kokonaissaldo oli suurimmalla osalla velallisista sen suurin, että se pystyttäisiin mahdollisesti maksukiellolla ulosmittaamaan kohtuullisen ajan kuluessa. Velallisista lähes kolmasosalla velan kokonaissaldo oli alle 5 000 €. Sillä olettamuksella, että velan saldo ei näissä tapauksissa merkittävästi kasva, velallisen ulosotossa olevat saatavat voitaisiin saada perityksi kohtuullisessa ajassa. Tutkimus osoitti, että velallisen työsuhteet vaihtuvat hyvin usein, eikä velallisen työsuhteita pystytä täysin luotettavasti seuraamaan. Maksukielto on siis tämän ajan toimimattomana. Tämä taas vaikuttaa ulosoton perimistulokseen negatiivisesti. Noin puolet seurantajakson aikana poistuneista maksukielloista päättyi siihen, että velallinen sai ulosottoasiat maksettua. Tästä voi päätellä, että useimmiten säännöllisesti kertyvällä maksukiellolla velallinen saa ulosottoasiat maksetuksi kohtuullisessa ajassa. Jos velallisen velan kokonaissaldo on esimerkiksi 5 000 € ja maksukielto säilyy toimivana vuoden ajan, on hyvin todennäköistä, että velallinen saa ulosottoasiat maksettua. Tiheämmällä maksukieltojen seurannalla ja keskittämällä resursseja velallisen työsuhteiden muutoksiin voitaisiin parantaa perimistulosta. Seuraavaksi kokosin taulukkaan toimimattomien ja kyseenalaisesti toimivien maksukieltojen sisältämien velkojen kokonaissaldot.

Tapaukset	tammi.12	kesä.12	tammi.13	Yhteensä
Tapaus 1	206 918 €	259 558 €	284 576 €	751 052 €
Tapaus 2	222 905 €	489 123 €	287 218 €	999 246 €
Tapaus 3	436 679 €	799 002 €	156 614 €	1 392 295 €
Tapaus 4	279 112 €	208 483 €	262 855 €	750 450 €
Tapaus 5	179 794 €	1 475 762 €	444 386 €	2 099 942 €
Tapaus 6	406 097 €	173 293 €	231 415 €	810 805 €
Yhteensä	1 731 505 €	3 405 221 €	1 667 064 €	6 803 790 €

Taulukko 3: Velan kokonaissaldot yhteensä

Taulukossa on yhden perintäosaston maksukiellot, jotka jaoin vastaavien ulosottomiesten mukaan kuuteen tapaukseen. Velallisten kokonaissaldot olivat tapauksissa, joissa maksukielto päättyi muutoin kuin asiat maksettuna, yhteensä lähes 7 miljoonaa euroa. Tämä on se summa, joka on jäänyt perimättä seurantajakson aikana poistuneissa maksukielloissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kyseinen summa jäisi kaikissa tapauksissa perimättä, vaan osa tästä määrästä tullaan todennäköisesti tulevaisuudessa perimään velalliselta. Seurantajakson ensimmäisessä ajankohdassa poistuneet maksukiellot ovat epätodennäköisesti perittävässä, koska näissä tapauksissa maksukielto ei ole ollut voimassa yli vuoteen. Ulosottomiehen tulee todeta velallinen varattomaksi, jos ulosmittauskelpoista omaisuutta ei löydy. Sen sijaan maksukiellot, jotka poistuivat vuoden 2013 tammikuun ja kesäkuun välisenä aikana, voivat todennäköisemmin vielä toimia tulevaisuudessa. Tämä edellyttää, että maksukiellon seurannassa pysytään ajan tasalla. Jos jäljelle jäävästä kokonais-saldosta saataisiin perityksi edes pieni osuus maksukieltojen toimivuutta parantamalla, olisi sen merkitys ulosoton kokonaisperimitulokseen merkittävä.

6 Yhteenveto

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa toistuvaistulon maksukieltoon oleellisesti vaikuttavat tekijät 1,5 vuoden seurantajakson aikana sekä selvittää näiden vaikutusta maksukiellon toimivuuteen. Ensinnäkin suurin osa otoksen maksukielloista toimi tarkoituksenmukaisella tavalla, eli niistä kertyi ulosottoon säännöllisesti maksuja. Osa maksukielloista toimi osittain tarkoituksenmukaisesti, niin että ne pysyivät voimassa seurantajakson ajan ja suorituksia ulosottoon kertyi vaihtelevasti tai vain määrätyn ajan. Loput maksukielloista eivät joko toimineet tai niiden toimivuus oli mielestäni kyseenalaista. Selkeästi toimimattomia maksukieltoja olivat ne, joista ei kerry ulosottoon saatavia. Toimivuus oli mielestäni kyseenalaista, jos jollain toimenpiteellä maksukielto voitaisiin saada toimimaan. Toimenpide voisi olla esimerkiksi maksukieltojen tiiviimpi seuranta, joka taas vaatii resursseja. Toisaalta maksukieltojen tiiviillä seurannalla voidaan parantaa ulosoton perimitulosta jopa merkittävästi, koska maksukielto on

selkeästi tuottoisin ulosmittaustoimenpide ja näin ollen toimimattomien maksukieltojen määrä on myös suuri. Yhteensä 351 maksukieltoa (22,57 %) ei toiminut tai toimivuus oli kyseenalaista.

Maksukieltojen seurannassa tulee kiinnittää huomiota erityisesti työsuhteiden suureen vaihtuvuuteen. Osa maksukielloista säilyi otoksen ajan voimassa, mutta saatavia ei kertynyt tai kertymät olivat epäsäännöllisiä. Useimmiten myös näissä tapauksissa syynä maksukiellon puutteelliseen toimivuuteen olivat velallisen työsuhteen muutokset. Työpaikkaa vaihtamalla työntekijä voi myös tarkoituksenmukaisesti vältellä toistuvaistulon ulosmittausta. Kun velallisen menee töihin tai vaihtaa työpaikkaa, hän ei välttämättä ilmoita siitä ulosottomiehelle, eikä maksukieltoa voida uudelle työnantajalle näin lähettää. Myöskään työnantajat eivät aina ilmoita työsuhteen muutoksista ulosottoon. Jää suurelta osin ulosottoviranomaisen tehtäväksi pysyä velallisen työsuhteiden ajan tasalla. Velallisten työsuhteiden muutoksien seuranta voitaisiin kehittää yhtenäistämällä viraston toimintatapoja. Jokaiselta kuukaudelta, jolta maksukiellolla ei tule suoritusta ulosottoon tai suoritus selvästi vaihtelee, tulisi lähettää selvityspyyntö tulon maksajalle. Parhaimmassakin tapauksessa ulosottoviranomainen pääsee työsuhteiden muutosten ajan tasalle viiveellä, joten nopea reagointi on tässä tapauksessa tärkeää. Velallisen tulotiedot tulisi myös tarkistaa viipymättä, jos suorituksia jää kertymättä.

Tarkastellessani maksukieltoja ulosottoviraston tietojärjestelmästä huomasin erilaisia toimintatapoja. Suurimmassa osassa tapauksista maksukielloista oli selkeästi kerrottu ulosottoviranomaisen tekemät toimenpiteet, kuten työnantajalle lähetetty selvityspyyntö puuttuvasta suorituksesta tai maksukiellon peruuntumisen syy. Välillä oli hyvin vaikeaa löytää syy maksukiellon poistumiseen tai sitä ei löytynyt ollenkaan tietojärjestelmästä. Tämä voi vaikuttaa siihen, ettei asiaa olla tarkasteltu tarkemmin tai asiassa olla ryhdytty toimenpiteisiin. Olennaisten tietojen merkitsemistapaa ulosoton tietojärjestelmään voitaisiin tältä osin yhtenäistää niin, että se olisi kaikilla työntekijöillä samankaltainen ja näin myös kaikkien ymmärrettävissä. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi antamalla yhtenäiset tietojen merkitsemisohjeet ulosottoviraston henkilökunnalle ja opettamalla uusille työntekijöille tapa, jolla merkinnät kirjataan tietojärjestelmään. Selkeämpi tietojen merkintä helpottaisi huomattavasti maksukieltojen seurannassa.

Helsingin ulosottovirastoon on tulossa organisaatiomuutos vuonna 2014, jonka johdosta viraston toimintatapoja tarkastellaan uudestaan. Perintäosastojen määrä vähennetään kahteen perintäosastoon, joissa on ulosottomiesten lisäksi omat seurantatehtäviin erikoistuvat toimistotyöntekijät. Jos maksukieltojen seurantaan saadaan lisää resursseja, voidaan maksukieltojen seuranta tehostaa ja perintätulosta kasvattaa. Jos maksukieltojen seurantaan perustetaan oma työryhmä, joka keskittyy vain tähän tehtävään, voitaisiin myös toimintatapoja yhtenäistää.

Aineiston kerääminen tutkimusta varten sujui hyvin. Helsingin ulosottoviraston henkilökunta avusti siltä osin, kun minulla ei ollut oikeuksia tiedon hankintaan ulosoton tietojärjestelmästä. Aineiston keräämiseen kului kuitenkin selvästi enemmän aikaa kuin kuvittelin. Tämä johtui pelkästään siitä, että maksukieltoraporteissa olevien maksukieltojen määrä oli niin iso, eikä raportteja saanut viedä viraston ulkopuolelle. Käytin kuukauden verran pelkästään aineiston keräämiseen. Sain koottua maksukieltojen toimivuutta kuvaavan aineiston, jonka jälkeen itse tutkimuksen kirjoittamiselle jäi hyvin vähän aikaa. Sain joka tapauksessa vastauksen tutkimukselle asetettuihin kysymyksiin, ja tutkimusta varten kerättyä aineistoa voidaan käyttää pohjana myös jatkotutkimuksia varten. Tutkimuksen pohjalta voidaan tutkia esimerkiksi mihin toimenpiteisiin maksukiellon päätyttyä ollaan ryhdytty ja millä viiveellä.

Lähteet

Painetut lähteet:

Linna, T., & Leppänen, T. 2007. Ulosmittaus ja myynti. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino.

Koulu, R., & Lindfors, H. 2010. Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsinki: Yliopistopaino.

Koulu, R., & Lindfors, H. 2009. Ulosotto-oikeus. Helsinki: Edita Prima.

Linna, T. 2008. Ulosottokaaren pääkohdat. Helsinki: Talentum.

Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Helsingin ulosottoviraston vuosikertomus 2012.

Sähköiset lähteet:

Kuvaileva tutkimus. 2013. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.9.2013.

<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Tutkimustyytit/Kuvaileva>

Tapaustutkimus. 2013. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 15.9.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>

Kuviot

Kuvioluettelon ensimmäinen rivi alkaa tästä, riviväli 1n

Taulukot

Taulukkoluettelon ensimmäinen rivi alkaa tästä, riviväli 1n

Liitteet

Liite 1. Maksukiellot	41
Liite 2. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 1	42
Liite 3. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 2	43
Liite 4. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 3	44
Liite 5. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 4	45
Liite 6. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 5	46
Liite 7. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 6	47

Liite 1. Maksukiellot

Yhteensä	Määrä	Muutoksen syy	Määrä
Yhteensä maksukieltoja	1555		
Säilyy seurajakson ajan voimassa	772		
Kertyy säännöllisesti koko seuranta-ajan	659		
Pysyy voimassa seuranta-ajan, kertyy epä-säännöllisesti	113		
		Työsuhde päättynyt tai vaihtunut	73
		Ei maksuja (suojaosuus tms.)	40
Poistuu seurajakson aikana	783		
Asiat maksettu	405		
		Maksukiellolla	358
		Ei maksukiellolla	47
Asiat ei maksettu	378		
		Velallinen ei palveluksessa	212
		Etuus päättynyt	44
		Alle suojaosuuden	37
		Määräaika päättynyt	12
		Velkajärjestely	13
		Siirtynyt eri ulosottopiiriin	23
		Maksukielto peruttu	23
		Velallinen kuollut	14
Maksukielto toimii tarkoituksenmukaisesti	1087		
Maksukielto toimii osittain tarkoituksenmukaisesti	117		
Maksukielto ei toimi tai toimivuus kyseenalaista	351		
Yhteensä	1555		

Liite 2. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 1

Tapaus 1	tammi.12	kesä.12	tammi.13	Yhteensä
	960	36878	62000	
	1178	5701	1452	
	12010	51490	653	
	2532	4506	2946	
	6380	24437	4098	
	851	1246	9588	
	5364	21620	4435	
	11179	2989	296	
	3996	1477	4479	
	321	3524	4510	
	5001	715	10777	
	76093	5133	312	
	1435	6632	11410	
	336	3458	8951	
	4147	3306	105822	
	4556	14091	7496	
	4378	13279	27744	
	19603	9154	865	
	4666	192	16742	
	22009	34687		
	13273	3029		
	1765	212		
	3375	11802		
	1510			
Yhteensä 66kpl	206 918 €	259 558 €	284 576 €	751 052 €

Liite 3. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 2

Tapaus 2	tammi.12	kesä.12	tammi.13	Yhteensä
	591	92010	6528	
	46885	7626	920	
	1559	1948	54275	
	5535	724	14847	
	59875	60069	2500	
	11069	1109	12138	
	45419	10159	2045	
	10248	9561	17768	
	6890	41053	609	
	6940	9298	5920	
	27894	8366	70030	
		13000	9611	
		1819	51720	
		836	28105	
		28560	8522	
		21309	1680	
		882		
		220		
		45700		
		19		
		38725		
		90295		
		5835		
Yhteensä 50kpl	222 905 €	489 123 €	287 218 €	999 246 €

Liite 4. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 3

Tapaus 3	tammi.12	kesä.12	tammi.13	Yhteensä
	43529	25896	1908	
	7921	14495	1867	
	2402	19369	6436	
	6463	10158	13149	
	16262	27382	1181	
	40512	305	1463	
	4910	6712	33624	
	953	3794	12849	
	1586	21416	4577	
	7658	1498	45030	
	7844	2772	3085	
	79436	13479	7405	
	71621	1168	3480	
	923	92426	20560	
	31003	4444		
	198	352		
	49	1663		
	95462	37619		
	10657	10253		
	2998	4435		
	4292	33354		
		3119		
		368		
		15968		
		14727		
		136842		
		3918		
		3295		
		117310		
		9347		
		35765		
		1612		
		16560		
		107181		
Yhteensä 69kpl	436 679 €	799 002 €	156 614 €	1 392 295 €

Liite 5. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 4

Tapaus 4	tammi.12	kesä.12	tammi.13	Yhteensä
	4021	4192	2048	
	8819	8945	30455	
	515	12159	2355	
	1458	5285	1531	
	6641	7969	845	
	24267	24969	3418	
	8363	14078	7342	
	39294	10561	37050	
	685	8455	2136	
	181407	1508	4707	
	3095	5497	6323	
	547	26374	750	
		25906	19580	
		49838	5342	
		2747	64572	
			27927	
			14907	
			4722	
			2369	
			1531	
			7618	
			10990	
			4337	
Yhteensä 50kpl	279 112 €	208 483 €	262 855 €	750 450 €

Liite 6. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 5

Tapaus 5	tammi.12	kesä.12	kesä.13	Yhteensä
	23701	2761	1083	
	1059	8449	406	
	3798	2483	3453	
	19659	4547	3780	
	10246	21153	1849	
	725	5829	930	
	1541	13086	2474	
	9890	841	2336	
	47732	18290	1216	
	61443	2218	2259	
		2014	23589	
		6764	66407	
		5420	16685	
		2353	9775	
		19282	290341	
		10050	11111	
		516	6692	
		8183		
		529488		
		1938		
		453		
		325687		
		8143		
		380407		
		687		
		15556		
		19057		
		4926		
		1195		
		24507		
		2351		
		27128		
Yhteensä 59kpl	179 794 €	1 475 762 €	444 386 €	2 099 942 €

Liite 7. Velallisten velan kokonaissaldot, tapaus 6

Tapaus 6	tammi.12	kesä.12	tammi.13	Yhteensä
	225439	1326	13599	
	118515	6435	6165	
	42381	70646	776	
	5347	40875	58395	
	4809	4222	5589	
	3237	3158	12442	
	4468	6351	587	
	1901	6453	14558	
		1137	31537	
		10856	51466	
		3411	22250	
		7794	1212	
		7673	12839	
		2956		
Yhteensä 35kpl	406 097 €	173 293 €	231 415 €	810 805 €